

Komunitný plán sociálnych služieb mesta Modra

2017 - 2021

Obsah

1.	Komunitné plánovanie sociálnych služieb	3
	Základné východiská komunitného plánovania sociálnych služieb	3
	Účastníci komunitného plánovania sociálnych služieb v meste Modra.....	4
	Princípy komunitného plánovania sociálnych služieb v meste Modra	7
2.	Sociálne služby a východiskové dokumenty komunitného plánovania sociálnych služieb	9
	Zákon 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov.....	9
	Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2016 - 2020	16
3.	Základné sociologické a demografické údaje o meste Modra.....	23
	Analýza sociálnych potrieb občanov mesta Modra.....	31
	Všeobecná analýza sociálnych potrieb a minimálnej vybavenosti mesta Modra	31
	Seniori	36
	Občania so zdravotným postihnutím	41
	Občania ohrození sociálnym vylúčením a občania v nepriaznivej sociálnej situácii ...	45
	Návrhy odporúčaní	49
	Adresár sociálnych služieb poskytovaných v meste Modra.....	56

1. Komunitné plánovanie sociálnych služieb

Základné východiská komunitného plánovania sociálnych služieb

Zákon 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách), okrem iných povinností pre obce a mestá, uvádza v §82 ods. 1.: „*Obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb podľa tohto zákona, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu na účel predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov.*“ Inak povedané, obec je zodpovedná za komunitný rozvoj v oblasti sociálnych služieb na svojom území, a to tak, aby predchádzala vzniku alebo zhoršeniu nepriaznivých životných situácií svojich občanov a riešila sociálne problémy vo svojom mieste pôsobenia. Zákon o sociálnych službách v §83 ods. 1 priamo zadáva obciam a mestám povinnosť vypracovávať komunitný plán sociálnych služieb, a to v spolupráci s inými poskytovateľmi sociálnych služieb v ich územnom obvode a prijímateľmi sociálnych služieb v ich územnom obvode. §83 zákona o sociálnych službách ďalej dáva obciam a mestám povinnosť vypracovať a schvaľovať komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb, tak, aby zohľadňoval špecifiká a potreby občanov žijúcich v územnom obvode danej obce alebo mesta. Zároveň obec a mesto v rámci komunitného plánovania určuje potreby rozvoja sociálnych služieb a personálne podmienky, finančné podmienky, prevádzkové podmienky a organizačné podmienky na ich zabezpečenie. Zákon o sociálnych službách vyžaduje, aby sa návrh komunitného plánu sociálnych služieb predložil na verejnú diskusiu a schválený komunitný plán sociálnych služieb musí byť verejne dostupný pre všetkých občanov.

Komunitný plán sociálnych služieb a koncepcia rozvoja sociálnych služieb obsahuje najmä:

- analýzu stavu poskytovaných sociálnych služieb v územnom obvode obce,
- analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnej služby a ďalších obyvateľov v územnom obvode obce alebo vyššieho územného celku na rozvoj sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb a cieľových skupín,
- analýzu sociologických údajov a demografických údajov v územnom obvode obce alebo vyššieho územného celku,
- určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode obce alebo vyššieho územného celku,
- časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb alebo koncepcie rozvoja sociálnych služieb vrátane určenia personálnych podmienok, finančných podmienok, prevádzkových podmienok a organizačných podmienok na ich realizáciu,
- spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb alebo koncepcie rozvoja sociálnych služieb.

Komunitné plánovanie ako také treba vnímať ako jeden z nástrojov plánovania verejných politík na území obce alebo mesta s cieľom vytvárania trvalého partnerstva

v oblasti zabezpečovania a uspokojovania potrieb všetkých obyvateľov danej obce alebo mesta. Medzi jeho hlavné ciele patrí posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov mesta alebo obce, predchádzanie sociálnemu vylučovaniu a sociálnej izolácii ohrozených obyvateľov alebo skupín a zapojenie do života komunity tých, ktorí stoja na jej okraji alebo sú v nepriaznivej životnej situácii.¹

Účastníci komunitného plánovania sociálnych služieb v meste Modra

Komunitné plánovanie je proces, ktorý by mal posilňovať princípy zastupiteľskej demokracie a mal by prebiehať formou dialógu a vyjednávania. Výsledok komunitného plánovania by mal byť prijatý a podporovaný väčšinou jeho účastníkov. Z tohto dôvodu bolo nevyhnutné a potrebné do procesu komunitného plánovania sociálnych služieb v meste Modra zapojiť všetkých relevantných aktérov – zástupcov prijímateľov sociálnych služieb, zadávateľov komunitného plánovania sociálnych služieb, poskytovateľov sociálnych služieb, ale aj ďalšej verejnosti. Pre bližšie vysvetlenie:

Zadávateľ komunitného plánovania sociálnych služieb je mesto Modra, ktorému zákon o sociálnych službách ukladá zabezpečiť sociálne služby pre obyvateľov územia, ktoré spravuje. Mesto Modra je v súlade s týmto zákonom zodpovedné za utvorenie podmienok pre kvalitné a efektívne poskytovanie sociálnych služieb na príslušnom území. Vstupuje do procesu komunitného plánovania ako aktívny účastník, predovšetkým preto, že je garantom realizácie výstupov komunitného plánovania sociálnych služieb. Z tohto dôvodu podpora komunitného plánovania sociálnych služieb zo strany mestského úradu, poslancov mestského zastupiteľstva, členov komisií ako aj jej politických reprezentantov, predstavuje najzákladnejšiu podmienku. Je veľmi dôležité, aby mesto uznesením zastupiteľstva deklarovalo svoju vôľu plánovať a rozvíjať sociálne služby. Takéto politické rozhodnutie, prijaté na začiatku celého procesu, potvrdzuje legitimitu komunitného plánovania a je zárukou pre zapojenie ďalších účastníkov.

Poskytovatelia sociálnych služieb sú fyzické osoby, podnikateľské subjekty, neziskové organizácie, organizácie zriadené obcou, organizácie zriadené samosprávnym krajom, ktoré poskytujú sociálne služby na území mesta Modra a v blízkom okolí. Zákon o sociálnych službách rozoznáva verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Všetci poskytovatelia majú pri komunitnom plánovaní rovnaké postavenie, ich ciele a zámery majú rovnakú váhu.

Prijímatelia sociálnych služieb sú občania v nepriaznivej sociálnej situácii, pre ktorých sú sociálne služby určené. Ciele a zámery prijímateľov majú pri komunitnom plánovaní rovnakú váhu ako ciele a zámery zadávateľov a poskytovateľov, ak nechceme rovno povedať, že by mali mať prioritu. Vyhľadávanie, oslovovanie a

¹ Woleková, Mezianová. (2004). Minipríručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb.

zapájanie prijímateľov sociálnych služieb do práce na komunitnom pláne je nenahraditeľná príležitosť, ako získať informácie o potrebách jednotlivých sociálnych skupín o kvalite poskytovaných služieb, ako objaviť existujúce medzery v ich ponuke ako aj nové zdroje na uspokojovanie potrieb.

Verejnosť predstavujú všetci ďalší záujemcovia o danú oblasť, ktorí sú schopní aktívne prispieť k vytvoreniu plánu, prípadne k jeho realizácii.

Spracovateľ komunitného plánu sociálnych služieb je organizácia Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Bratislava, ktorá bola vybraná v rámci verejnej súťaže na spracovateľa komunitného plánu mesta Modra.

Tabuľka č. 1 - Prehľad konkrétnych účastníkov komunitného plánovania sociálnych služieb mesta Modra

Zadávateľ	Mesto Modra	
	Meno a priezvisko	Funkcia - činnosť
	Ing. Marián Gavorník	Zástupca primátora Mesta Modra
	Mgr. Erika Strašíťáková	Referent sociálnych vecí MSU Modra
	Mgr. Jana Machalová	Riaditeľka MsCSS Modra – podpredsedkyňa komisie sociálnej a zdravotnej
	Mgr. Eva Ondrová	Riaditeľka CLAUDIANUM, n.o – členka komisie sociálnej a zdravotnej
Spracovateľ	Rada pre poradenstvo v sociálnej práci	
	Meno a priezvisko	Funkcia -činnosť
	Doc. PhDr. Slavomír Krupa, PhD.	Odborný garant – spracovateľ KPSS
	PhDr. Miroslav Cangár, PhD.	Odborný pracovník – spracovateľ KPSS
	Mgr. Lucia Cangárová	Odborný pracovník – spracovateľ KPSS
Ďalší členovia	Mesto Modra	
	Meno a priezvisko	Organizácia
	Pracovná skupina seniori²	
	Miroslava Petrušová	Revia
	Oľga Falátová	Jednota dôchodcov Modra
	Mária Kazičková	Jednota dôchodcov Modra
	Dušan Reich	Jednota dôchodcov Modra
	Elena Zígová	Jednota dôchodcov Modra
Mária Brazdovičová	Mariína Legia	

² Mená a priezviská členov pracovných skupín sú uvedené v poradí zapísanom na prezenčných listinách z uskutočnených pracovných stretnutí

	Hedviga Šimalčíková	SABUŽ
	Vladimír Medlen	Jednota dôchodcov Modra
	Emília Bartošová	CZ ECAV Modra
	Božena Uherčíková	CZ ECAK Modra Kráľová
	Anna Horváthová	Zástupca cieľovej skupiny
	Jana Durgalová	Zástupca cieľovej skupiny
	Stanislav Straka	Mestská polícia Modra
	Marián Gavorník	Mesto Modra
	Mária Machová	Jednota dôchodcov Modra
	Ľudmila Vršková	Opatrovateľka Modra
	Jana Machalová	Mestské centrum sociálnych služieb Modra
	Mária Ružeková	Zástupca cieľovej skupiny
	Eva Ondrová	Claudianum, n.o.
	Erika Strašiftáková	Mesto Modra
	Pracovná skupina občania so zdravotným postihnutím	
	Helena Horváthová	Folly
	Milada Barčíková	DSS a ZPS Merema
	Pavol Krajčovič	DSS a ZPS Merema
	Michal Tanko	DSS a ZPS Merema
	Eva Ondrová	Claudianum, n.o.
	Jana Machalová	Mestské centrum sociálnych služieb Modra
	Jana Borutová	Nemocnica Modra, n.o.
	Natália Kokošková	-
	Marián Gavorník	Mesto Modra
	Erika Strašiftáková	Mesto Modra
	Pracovná skupina občania ohrození sociálnym vylúčením a občania v nepriaznivej sociálnej situácii	
	Mária Poljovková	UPSVaR Pezinok
	Daniela Kováčová	UPSVaR Pezinok
	Stanislav Straka	Mestská polícia Modra
	Marián Gavorník	Mesto Modra
	Erika Strašiftáková	Mesto Modra
	Juraj Vívoda	Nemocnica Modra, n.o.
	Jana Borutová	Nemocnica Modra, n.o.
	Drahomíra Baričičová	Mestské centrum sociálnych služieb Modra
	Eva Ondrová	Claudianum, n.o.
	Ľudmila Kuchtová	ECAV Modra

Princípy komunitného plánovania sociálnych služieb v meste Modra

Efektívne a úspešné komunitné plánovanie si vyžaduje dodržiavanie základných princípov partnerskej spolupráce a zapojenie všetkých zainteresovaných účastníkov plánovania. Z tohto dôvodu sa v procese komunitného plánovania sociálnych služieb dodržiavali nasledovné princípy:

- **Partnerstvo a spolupráca** – názory, potreby, ciele a návrhy všetkých účastníkov sú rovnako dôležité a musí im byť venovaný rovnaký priestor a čas. Každý má právo zapájať sa do vecí verejných. Komunitné plánovanie prepojuje aktivitu a potreby občanov s rozhodovaním samosprávy.
- **Transparentnosť a zdieľanie informácií** – komunitné plánovanie sociálnych služieb je proces, ktorý si vyžaduje zapojenie verejnosti, a to hlavne preto, že sa venuje veciam verejným. Informácie o procese komunitného plánovania sociálnych služieb sú verejne prístupné a jednania sú otvorené pre každého z občanov mesta Modra a ďalšie osoby, ktoré by do tohto procesu chceli vstúpiť. Informácie o priebehu a výstupoch komunitného plánovania sú verejnosti aktívne poskytované v priebehu celého procesu. Je nevyhnutné zabezpečiť rovnaký prístup k informáciám pre všetkých, ktorí sa plánovania zúčastňujú a zabezpečiť odovzdávanie informácií verejnosti.
- **Sloboda vyjadrovania** - každý má právo vyjadriť sa. Je legitímne hovoriť za seba samotného i bez poverenia, funkcie či mandátu.
- **Spoločná dohoda** – komunitné plánovanie sociálnych služieb je partnerský proces a jeho výsledkom je spoločná dohoda všetkých účastníkov, a to nielen na zámeroch a cieľoch, ale taktiež aj na spôsobe postupu pri realizácii odsúhlasených aktivít. Analýza popisujúca súčasný stav v poskytovaní sociálnych služieb a ich porovnanie so stanovenými normatívmi môže byť užitočnou pomôckou pre túto dohodu, nemôže ju však nahradiť. Spoločná dohoda vymedzuje, kto a ako sa bude na dosiahnutí cieľov komunitného plánu podieľať, ale aj aké materiálne, finančné a ľudské zdroje budú využívané.
- **Hľadanie nových ľudských a finančných zdrojov** – pre nové ale aj už existujúce služby, ktoré chceme zabezpečiť či naďalej udržať a rozvíjať, je potrebné získať financie. Ich získavanie nie je možné bez konkrétneho plánu. Riešenia, ktoré komunitný plán sociálnych služieb prináša v oblasti zabezpečenia sociálnych služieb, musia byť kompromisom prianí a reálnych možností miestnych ľudských a finančných zdrojov. Sociálne služby sú financované vždy viaczdrojovo, a preto nie je možné sa spoliehať len na verejné financie. Z tohto dôvodu je potrebné nezabúdať aj na spoluprácu s lokálnymi aktivistami, podnikateľmi, dobrovoľníkmi, ktorí sa v tejto oblasti

angažovali, ale aj na svojpomocné skupiny, susedskú výpomoc alebo rodinnú starostlivosť. Komunitné plánovanie sociálnych služieb je jedným z nástrojov na celkové zlepšenie kvality života v meste Modra.

- **Priebeh spracovania komunitného plánu je rovnako dôležitý ako výsledný dokument** – komunitné plánovanie nerobia experti, ide predovšetkým o vyhľadávanie, zapájanie a diskusiu rôznych ľudí mesta Modra. Tento proces umožňuje, aby navrhnutý systém sociálnych služieb bol jedinečný a neopakovateľný a plne zodpovedal miestnym potrebám, podmienkam a zdrojom. Toto nie je v rozpore s tým, aby proces komunitného plánovania bol profesionálne facilitovaný a spracovaný, to znamená, že výsledný dokument – komunitný plán sociálnych služieb – napísala poverená skupina alebo objednaný odborník, v tomto prípade Rada pre poradenstvo v sociálnej práci.
- **Legitimita** - Legitimitu sociálnym službám dávajú prania a potreby prijímateľov, zástupcov verejnosti ako prípadných budúcich prijímateľov. Sú základom, na ktorom stojí komunitné plánovanie. Prijímateľom je potrebné vytvárať také podmienky, aby mohli slobodne vyslovovať svoje predstavy, potreby.
- **Riešiť to, čo sa dá dosiahnuť** - Komunitné plánovanie vychádza z reálneho základu z pohľadu zastúpenia cieľových skupín, aktuálnych možností zabezpečenia soc. služieb ako aj z problémových situácií. Vzhľadom k miestnemu spoločenstvu je zamerané na cieľové skupiny seniorov, ľudí so zdravotným postihnutím, obyvateľov postihnutých resp. ohrozených soc. vylúčením a matky/osamelých rodičov s maloletými deťmi.

2. Sociálne služby a východiskové dokumenty komunitného plánovania sociálnych služieb

Komunitné plánovanie sociálnych služieb musí zohľadňovať viacero medzinárodných a národných dokumentov, ktoré ovplyvňujú poskytovanie sociálnych služieb. Ide predovšetkým o Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovor o právach dieťaťa, Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2016 – 2020 (ďalej len Národné priority), Zákon o sociálnych službách, Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti Slovenskej republiky a ďalšie príslušné strategické a legislatívne dokumenty. V tomto dokumente podrobne rozoberáme len dva dokumenty, ktoré rámcovo ovplyvňujú komunitné plánovanie, ale zohľadňujú všetky ostatné medzinárodné a národné dokumenty. Sú nimi: zákon o sociálnych službách a Národné priority.

Zákon 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

Sociálne služby v Slovenskej republike upravuje zákon 448 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov. Slovenská legislatíva vníma sociálne služby ako odborné, obslužné a ďalšie činnosti, prípadne ich súbor, ktoré sú zamerané na prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity a jej riešenie alebo zmiernenie. Nepriaznivá sociálna situácia môže vzniknúť z viacerých dôvodov:

- a) z dôvodu, že človek nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb
- b) z dôvodu jeho životných návykov a spôsobu života, závislosti na návykových látkach alebo gamblerstva
- c) ohrozenia vývoja z dôvodu zdravotného postihnutia u detí do siedmeho roku života
- d) pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav
- e) z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
- f) pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím
- g) pre ohrozenie správaním sa iných fyzických osôb alebo, ak je človek obeťou správania sa iných fyzických osôb, t. j. domáce násilie, rodovo podmienené násilie alebo násilný trestný čin
- h) z dôvodu zotrávania v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby. Priestorovo segregovaná lokalita je vnímaná ako zotrávanie v priestore vymedzenom bytovým domom, ulicou, mestskou časťou, obcou alebo lokalitou mimo územia obce bez základnej občianskej vybavenosti. Koncentrovaná a generačne reprodukovaná chudoba je vnímaná ako dlhodobá nepriaznivá sociálna situácia skupiny fyzických osôb z dôvodu výskytu viacerých negatívnych javov súčasne, ako je napr. vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti, hmotná núdza, nízka úroveň vzdelania, nedostatočné

hygienické návyky, nedostupnosť tovarov a služieb a výskyt sociálnopatologických javov s vysokou toleranciou k nim.

Tieto dôvody vytvárajú základ pre definovanie cieľových skupín sociálnych služieb. Ďalej sa sociálne služby zameriavajú na zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopností fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti (integrácia a inklúzia). Okrem týchto činností je súčasťou sociálnych služieb aj zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby. Zabezpečením nevyhnutných životných podmienok sa rozumie uspokojovanie základných životných potrieb, a to primárne formou zabezpečenia ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a nevyhnutnej základnej hygieny.

Medzi sociálne služby patrí aj riešenie krízovej sociálnej situácie tejto osoby a jej rodiny a prevencia sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a jej rodiny. Krízová sociálna situácia je v zákone o sociálnych službách definovaná ako ohrozenie života a zdravia fyzickej osoby a rodiny, ktoré si vyžaduje bezodkladné riešenie sociálnou službou. Slovenská legislatíva tak vytvára široké spektrum pôsobenia sociálnych služieb. Základným nástrojom a metódami realizovania sociálnych služieb sú postupy sociálnej práce a postupy zodpovedajúce poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb. Práve táto časť zákona vytvára primárne a základné možnosti realizovania individuálneho plánovania v sociálnych službách.

Sociálne služby delíme podľa troch základných možností:

Prvé rozdelenie môže byť podľa rozsahu poskytovania sociálnej služby na:

- a) určitý čas
- b) neurčitý čas

Ďalej môžeme sociálne služby rozdeliť podľa formy poskytovania sociálnej služby, a to na:

- a) Ambulantné sociálne služby, ktoré sa poskytujú fyzickej osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo dopravovaná do miesta poskytovania sociálnej služby.
- b) Terénne sociálne služby sa poskytujú fyzickej osobe prostredníctvom terénnych programov, ktorých cieľom je predchádzať sociálnemu vylúčeniu tejto osoby, rodiny alebo komunity, ktoré sú v nepriaznivej sociálnej situácii.
- c) Pobytové sociálne služby sú služby poskytované v pobytových zariadeniach sociálnych služieb a ich súčasťou je ubytovanie. Pobytové sociálne služby môžu byť týždenné alebo celoročné.

Poskytovanie sociálnych služieb ambulantnou a terénnou formou má prednosť pred poskytovaním sociálnych služieb pobytovou formou. Cieľom tohto zamerania je

podmienka a potreba normalizácie a subsidiarity pri poskytovaní sociálnych služieb, ktoré predpokladajú, že sociálne služby majú byť poskytované fyzickej osobe čo najdlhšie v jej prirodzenom rodinnom prostredí alebo v prostredí komunity.

Podľa druhu delíme sociálne služby do piatich základných okruhov. V každom okruhu sú definované jednotlivé sociálne služby. Sociálne služby podľa druhu sú:

- a) Sociálne služby krízovej intervencie, kam patria predovšetkým terénna sociálna služba krízovej intervencie, poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach, ako sú napr. nízkoprahové denné centrá, integračné centrá, komunitné centrá, nocľahárne, útulky, domovy na polceste, zariadenia núdzového bývania. Do tohto okruhu sociálnych služieb spadá aj nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu. Cieľom tohto okruhu sociálnych služieb je primárne riešenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, ktorú vnímame ako krízovú a je nutné riešiť ju akútne.
- b) Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, kam patria pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania rodinného a pracovného života, poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach dočasnej starostlivosti o deti a služba včasnej intervencie.
- c) Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, kde hlavnú časť tvoria pobytové a ambulantné služby poskytované v zariadeniach pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre ľudí, ktorí dosiahli dôchodkový vek. Do tohto okruhu patria zariadenia podporovaného bývania, zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, rehabilitačné strediská, domovy sociálnych služieb, špecializované zariadenia a denné stacionáre. Okrem týchto zariadení sem zaraďujeme aj ďalšie služby, ako sú domáca opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská a predčítateľská služba, tlmočnicka služba a jej sprostredkovanie. Sprostredkovanie osobnej asistencie a požičiavanie pomôcok.
- d) Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií tvoria hlavne monitorovanie a signalizácia potreby pomoci a krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií.
- e) Podporné služby predstavujú posledný okruh druhov sociálnych služieb a sem patria odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, poskytovanie sociálnej služby v dennom centre, podpora samostatného bývania, poskytovanie sociálnej služby v jedálni, pracovní a v stredisku osobnej hygieny.

Sociálne služby sa môžu medzi sebou kombinovať a spájať tak, aby sa čo najlepšie riešila nepriaznivá sociálna situácia občanov. Z obsahového hľadiska sa sociálne služby skladajú z odborných činností, obslužných činností a ďalších činností. Odborné činnosti predstavujú hlavnú obsahovú časť sociálnych služieb a pre ich výkon je potrebná odborná kvalifikácia poskytovateľa sociálnych služieb. Odborné

činnosti sú základné a špecializované sociálne poradenstvo, pomoc pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť v zariadení, pracovná terapia, tlmočenie, sprostredkovanie tlmočenia a osobnej asistencie, pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností, výchova, preventívna aktivita, pomoc pri pracovnom uplatnení, pomoc pri príprave na školskú dochádzku a vyučovania a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy, stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím. V rámci odborných činností sa môžu na základe zákonom stanovených podmienok samostatne poskytovať základné a špecializované sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia a stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím. Obslužné činnosti sú poskytované predovšetkým v pobytových a ambulantných zariadeniach sociálnych služieb a ide hlavne o ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie, údržbu bielizne a šatstva, poskytovanie vecných plnení spojených s poskytovaním ambulantnej sociálnej služby v spoločných priestoroch. Poslednú skupinu obsahových činností sociálnych služieb tvoria ďalšie činnosti. Medzi ďalšie činnosti patrí utváranie podmienok na prípravu stravy, výdaj stravy a potravín, vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny, poskytovanie nevyhnutného ošatenia a obuvi, úschova cenných vecí, vzdelávanie, záujmová činnosť, poskytovanie osobného vybavenia, nevyhnutného ošatenia a obuvi, preprava, donáška stravy a požičiavanie pomôcok. Zákon o sociálnych službách však ešte vytvára priestor pre vykonávanie, zabezpečovanie a utváranie podmienok na vykonávanie iných činností, ktoré v ňom nie sú upravené, ale zvyšujú kvalitu sociálnej služby. Práve táto možnosť vytvára veľký priestor pre kreativitu, ktorej všeobecným cieľom je zvyšovať a udržiavať kvalitu života prijímateľa sociálnych služieb.

Zákon o sociálnych službách upresňuje jednotlivých účastníkov sociálnych služieb, kde má hlavné miesto prijímateľ sociálnych služieb. Prijímateľ sociálnej služby je fyzická osoba, ktorej sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách poskytujú sociálne služby. Ďalšími účastníkmi sociálnych služieb sú poskytovatelia sociálnych služieb, ktorí môžu byť verejní a neverejní. Poskytovateľom sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách môže byť obec, právnická osoba zriadená alebo založená obcou, vyšším územným celkom alebo inou osobou (neverejný poskytovateľ). Neverejným poskytovateľom môže byť aj fyzická osoba, ktorá splní podmienky tohto zákona. Okrem nich sú účastníkmi sociálnych služieb – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, vyššie územné celky, obce, partnerstvá a iné osoby, ktoré majú práva a povinnosti vo vzťahu k tomuto zákonu. Zákon určuje práva a povinnosti aj vybraným rodinným príslušníkom a to najmä manželovi, manželke, rodičom a deťom. Samostatné postavenie medzi účastníkmi sociálnych služieb má partnerstvo, ktoré je definované ako zoskupenie osôb vytvorené na účel realizácie projektov alebo programov na predchádzanie vzniku alebo zmiernenie nepriaznivých sociálnych situácií alebo riešenie týchto situácií pomocou programov komunitnej práce. Hlavná zásada vo vzťahoch účastníkov

sociálnych služieb je zásada rovnakého zaobchádzania pri poskytovaní sociálnych služieb.

V rámci sociálnych služieb sú definované aj základné práva a povinnosti pri poskytovaní sociálnej služby. Zákon o sociálnych službách je orientovaný na prijímateľa sociálnych služieb, a preto majú jeho práva zásadné postavenie. Fyzická osoba má predovšetkým právo výberu sociálnej služby a jej formy a právo výberu toho, kto jej túto službu bude poskytovať (poskytovateľa sociálnej služby). Medzi ďalšie základné práva fyzickej osoby v sociálnych službách patrí právo na poskytovanie sociálnej služby, ktorá svojou formou, rozsahom a spôsobom poskytovania umožňuje realizovať jej základné ľudské práva a slobody, zachováva ľudskú dôstojnosť, aktivizuje k posilneniu sebestačnosti, zabraňuje sociálnemu vylúčeniu a podporuje integráciu a inklúziu. Táto časť definuje základné etické požiadavky na výkon sociálnych služieb v praxi. Okrem toho má fyzická osoba právo na zabezpečenie dostupnosti informácií v jej zrozumiteľnej podobe, vytvorenie podmienok pre zabezpečenie kontaktu (osobného, telefonického, písomného alebo elektronického) s osobami, ktoré si sám určí - predovšetkým na účel ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, nadväzovanie a udržiavanie sociálnych väzieb s rodinou a komunitou a udržiavanie partnerských vzťahov. Fyzická osoba má právo na dodržiavanie súkromia a nenarušovanie osobného priestoru, právo na určovaní životných podmienok v zariadení sociálnych služieb, v ktorom žije. Prijímateľ sociálnych služieb má aj ďalšie práva vyplývajúce z podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb a ďalších legislatívnych noriem a dokumentov.

Práva prijímateľa sociálnych služieb sú dopĺňané povinnosťami poskytovateľov sociálnych služieb. Medzi základné povinnosti poskytovateľa sociálnych služieb patrí prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnych služieb, aktivizovať ho podľa jeho schopností a možností, poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni a spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na návrat prijímateľa sociálnej služby do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénnou, ambulantnou alebo týždennou pobytovou formou, a to s jeho súhlasom a rešpektovaním jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu. Takto definované povinnosti poskytovateľa sociálnych služieb obsahovo určujú samotné poskytovanie sociálnych služieb a vytvárajú základné podmienky pre individuálny prístup a individuálne plánovanie v sociálnych službách.

Zákon o sociálnych službách ešte ďalej definuje a rieši formálne podmienky poskytovania sociálnych služieb, ako sú posudková činnosť, financovanie sociálnych služieb, registrácia a akreditácia sociálnych služieb a iné.

Zákon presne určuje základné povinnosti a pôsobnosť obce v oblasti sociálnych služieb nasledovne:

Obec:

- a) vypracúva, schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- b) utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja,
- c) je správnym orgánom v konaniach o:
 - 1. odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu,
 - 2. zániku odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode,
 - 3. odkázanosti na sociálnu službu uvedenú v prvom bode po zmene stupňa odkázanosti,
 - 4. povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť podľa § 73 ods. 11,
- d) vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu podľa § 51,
- e) poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie
 - 1. sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
 - 2. nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu,
 - 3. opatrovateľskej služby,
 - 4. prepravnej služby,
 - 5. odľahčovacej služby,
 - 6. pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa,
- f) poskytuje základné sociálne poradenstvo,
- g) môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12,
- h) uzatvára zmluvu
 - 1. o poskytovaní sociálnej služby,
 - 2. o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- i) zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu s ambulantnou sociálnou službou, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár,
- j) môže zriaďovať, zakladať a kontrolovať aj iné zariadenia podľa tohto zákona,
- k) môže poskytnúť finančný príspevok podľa § 78a ods. 4 na základe písomnej zmluvy podľa osobitného predpisu¹³⁾ a kontroluje hospodárenie s ním,
- l) poskytuje podľa § 75 ods.1 a 2 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- m) môže poskytovať podľa § 75 ods. 7 finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,

- n) môže poskytovať podľa § 75 ods. 8 finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby,
- o) kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby,
- p) ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov pri výkone pôsobnosti ustanovenej v písmene o) a kontroluje ich plnenie,
- q) vedie evidenciu
 - 1. posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby,
 - 2. rozhodnutí podľa písmena c),
 - 3. prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode,
- r) vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu,
- s) poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov,44)
- t) uhrádza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu,
- u) môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku podľa písmena d).

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2016 - 2020

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) ako jeden z aktérov v oblasti sociálnych služieb má okrem iných úloh a povinností v tejto oblasti aj za úlohy vypracovávať Národné priority rozvoja sociálnych služieb (ďalej len „Národné priority“). Materiál Národné priority rozvoja sociálnych služieb schválilo v decembri 2014 a predstavuje smerovanie rozvoja v oblasti sociálnych služieb v najbližších piatich rokoch. Národné priority jasne prezentujú a potvrdzujú trendy ľudsko-právneho prístupu v sociálnych službách a podporujú rozvoj komunitných služieb. Tento dokument reprezentuje základný nástroj štátnej politiky, ktorý určuje a prezentuje smerovanie východiskových systémových záujmov, úloh a podporných opatrení vlády Slovenskej republiky v oblasti sociálnych služieb, a zároveň predstavuje základný materiál pre tvorbu opatrení a politík v rámci koncepcií samosprávnych krajov a komunitných plánov územnej samosprávy. MPSVR SR v priebehu roku 2014 pripravovalo, v spolupráci so širokou pracovnou skupinou, ktorá bola zložená zo zástupcov regionálnej a územnej samosprávy, organizácií zastupujúcich práva občanov so znevýhodnením, zástupcov poskytovateľov sociálnych služieb a aj zástupcov vedecko-výskumného sektora, materiál Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020. Tie majú za snahu zodpovedať na otázky: „Aké zmeny plánovať v štruktúrovaní ponuky služieb pre obyvateľov a akým spôsobom ich realizovať? Na základe čoho vybaviť dané územie potrebnými službami? Ako účelne a hospodárne sieťovať jednotlivé služby v záujme dosiahnutia, čo najkomplexnejších a najefektívnejších ponúk pre uspokojovanie potrieb ľudí?³“ Zároveň má tento materiál tendenciu reflektovať súčasný moderný vývoj sociálnych služieb nielen v Slovenskej republike ale aj v Európe.

Národné priority vo svojom úvode prezentujú základné úlohy a problematiky, ktorými sa bude MPSVR SR musieť v najbližšom období zaoberať, ak chce rozvíjať sociálne služby smerom k inklúzii všetkých občanov v nepriaznivej situácii do bežnej spoločnosti a dodržiavaniu ich základných ľudských a občianskych práv a slobôd.

Napriek tomu, že národné priority predstavujú primárne materiál, ktorý má tvoriť východisko pre koncepcie a komunitné plány na regionálnej úrovni, tak aj samotné MPSVR SR si stanovilo viacero úloh, ktoré chce a musí v budúcnosti riešiť vo svojej pôsobnosti. Azda v súčasnosti najpotrebnejšou zmenou, ktorá sa musí v tejto oblasti udiť, je nastavenie a vytvorenie systémového financovania sociálnych služieb, ktoré chce MPSVR SR riešiť v priebehu nasledujúceho roku novými legislatívnymi zmenami. Zároveň v rámci národných priorít prezentuje MPSVR SR, že chce podporovať rozvoj sociálnych služieb na komunitnej úrovni aj zo zdrojov operačných programov Ľudské zdroje a Integrovaný operačný program. Tým potvrdzuje aktuálne trendy a ciele Európskej únie v tejto oblasti, a to predovšetkým prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť. Vzhľadom na potrebu zásadných zmien v oblasti sociálnych služieb prezentuje MPSVR SR potrebu spracovania dlhodobého Strategického rámca rozvoja sociálnych služieb do roku 2030 v Slovenskej republike.

³ Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020. Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Takýto materiál by mal stanovovať dlhodobé ciele rozvoja sociálnych služieb a podporovať rozvoj a zavádzanie komunitných služieb. Potreba dlhodobej stratégie sa ukazuje ako nevyhnutná a podobne ako je to v oblasti zdravotníctva alebo školstva, tak sa bez nej nedajú robiť zásadné reformné kroky, ktoré by vytvorili efektívny a dobre fungujúci systém sociálnych služieb orientovaný na človeka (prijímateľa sociálnych služieb). Treťou úlohou, ktorú si MPSVR SR stanovilo v rámci Národných priorít, je naštartovanie a plnohodnotná implementácia systému hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb. Pôjde predovšetkým o prípravu a vzdelávanie hodnotiteľov kvality, a zároveň o vytvorenie personálnych, prevádzkových a materiálnych podmienok na hodnotenie kvality poskytovania sociálnych služieb.

Ciele Národných priorít

Dlhodobou víziou Národných priorít je predovšetkým pozitívne ovplyvniť rozvoj sociálnych služieb v Slovenskej republike v rokoch 2015 – 2020, a to pomocou stanovenia základných priorít tohto rozvoja, predpokladov na ich dosiahnutie a aj merateľných ukazovateľov ich plnenia v tomto období. Materiál Národné priority zároveň stanovuje aj špecifické ciele, na ktoré sa pozrieme podrobnejšie.

Prvým špecifickým cieľom je potreba *zabezpečenia realizácie práv občana na poskytovanie sociálnej služby so zohľadnením ľudsko-právneho a nediskriminačného prístupu a dôraz na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti*. Tento špecifický cieľ vychádza priamo zo zákona a upriamuje pozornosť na to, že nie je možné diskriminovať občanov pri získavaní a poskytovaní sociálnych služieb. Tieto povinnosti nám stanovuje národná legislatíva, ale aj medzinárodné dokumenty, ktoré Slovenská republika ale aj Európska únia ratifikovali, a tým pádom sú nadradené našej legislatíve. Nevyhnutnosť dodržiavania týchto práv a prístupov sa čoraz viac odzrkadľuje aj v rozhodnutiach súdov, kde možno ako rezonujúci rozsudok spomenúť aj prelomové rozhodnutie Českého najvyššieho správneho súdu⁴, ktorý, okrem iného, rozhodol a potvrdil to, že práva stanovené v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím sú nadradené národným legislatívam, a zároveň aj vychádzajúc z týchto prístupov sú sociálne práva verejnými subjektívnymi právami občana a predstavujú súdne vymáhateľné nároky voči verejnej moci, čiže zriaďovateľom sociálnych služieb.

Zabezpečenie dostupnosti sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity predstavuje druhý špecifický cieľ Národných priorít, ktorý poukazuje predovšetkým na nevyhnutnosť a potrebu tvorby kvalitných a efektívnych koncepcií samosprávnych krajov a komunitných plánov obcí a miest so zameraním sa na potreby ich obyvateľov a komunit. Tento cieľ si vyžaduje aktívnu spoluprácu s verejnosťou a s občanmi, ktorých sa poskytovanie sociálnych služieb priamo dotýka. Základom by mal byť princíp subsidiarity tak, aby boli služby poskytované čo

⁴ Ako uvádza JUDr. Maroš Matiaško LL.M.: „Rozhodnutie Českého najvyššieho súdu podobne aplikovateľné aj v Slovenskej republike, pretože logika povinností štátu a jednotlivých mocí je rovnaká.“

najbližšie občanom v ich prirodzenom prostredí a vysoko špecifické služby by zohľadňovali potreby širšej komunity, resp. regiónov.

Ďalším špecifickým cieľom Národných priorít je aj rozvoj sociálnych služieb v *segregovaných lokalitách s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby*, ktorý by mal zohľadňovať špecifiká predovšetkým terénnej a ambulantnej sociálnej práce v týchto lokalitách. Jedná sa predovšetkým o rozvoj služieb krízovej intervencie a rôznych podporných sociálnych služieb.

Veľmi výraznú skupinu, ktorej sa sociálne služby venujú, tvoria aj rodiny, ktoré sa starajú o člena odkázaného na pomoc inej osoby, a práve *zvýšenie dostupnosti komunitných sociálnych služieb pre tieto rodiny* tvorí ďalší špecifický cieľ Národných priorít. Tento cieľ zohľadňuje predovšetkým potrebu udržiavania a vytvárania prirodzenej podpory, väzieb a vzťahov v rodinách, ktoré majú člena odkázaného na pomoc inej osoby. V súčasnosti často využívané riešenia inštitucionálnej starostlivosti o týchto ľudí vedú k tomu, že sa stráca prirodzená podpora v rodine a narúšajú sa vzťahy medzi jej členmi. Dôsledok týchto skutočností sa odzrkadľuje v inštitucionálnych sociálnych službách, kde je jedným z najväčších nedostatkov práve práca s rodinou a prirodzeným prostredím prijímateľov sociálnych služieb, ktorí ale na druhej strane deklarujú práve túto oblasť ako svoju najväčšiu potrebu (toto sa ukazuje na požiadavkách a „snoch“ prijímateľov sociálnych služieb v rámci individuálneho plánovania, kde najviac prezentujú túžbu vrátiť sa domov alebo byť so svojou rodinou). Zákon o sociálnych službách vytvoril legislatívny priestor pre služby, ktoré by mali pomôcť udržiavať a vytvárať prirodzenú podporu, ako sú napr. služba včasnej intervencie, odľahčovacie služby, sociálne poradenstvo a iné. Základným predpokladom je práca s celou rodinou a aj podpora týchto služieb zo strany vyšších územných celkov a územnej samosprávy.

Národné priority vo svojich cieľoch ďalej reflektujú aj potrebu *deinštitucionalizovať sociálne služby* a jasne odchádzajú od trendu poskytovania inštitucionálnych služieb k poskytovaniu sociálnych služieb na komunitnej úrovni. S týmto súvisí aj predposledný špecifický cieľ, a to potreba *prepájania sociálnych a zdravotných služieb* pre občanov, ktorí potrebujú veľmi intenzívnu komplexnú starostlivosť.

Posledným špecifickým cieľom je už v úvode spomínané *zavedenie systému zabezpečenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb*, ktoré bude primárne zamerané na rozvoj nových a existujúcich sociálnych služieb so zameraním na zvyšovanie kvality života prijímateľov týchto služieb. Zavádzanie systému hodnotenia kvality bude prebiehať na všetkých úrovniach poskytovania sociálnych služieb.

Východiská Národných priorít

Národné priority boli stanovené na základe aktuálneho stavu a vývoja sociálnych služieb. Samotný dokument veľmi podrobne popisuje vývoj právneho rámca poskytovania sociálnych služieb v Slovenskej republike a predkladá podrobný prehľad všetkých legislatívnych zmien, ktoré sa v tejto oblasti udiali od roku 2009.

Druhú časť východísk Národných priorít tvorí analytická časť poskytovania sociálnych služieb. Z tejto analytickej časti vyplýva viacero dôležitých záverov.

Slovenská republika starne. Toto je jeden z kľúčových faktov, ktoré ovplyvnia rozvoj sociálnych služieb v najbližšej budúcnosti. V súčasnosti žije na Slovensku takmer 932 tisíc ľudí vo veku nad 62 rokov a tento počet by sa mal do roku 2025 zvýšiť na 1,27 mil. osôb.⁵ Jasne stúpajúci trend starnutia obyvateľstva poukazuje na fakt, že je nevyhnutné sa na túto cieľovú skupinu obyvateľov orientovať. Analýza v rámci Národných priorít upozornila na viacero dôležitých bodov. Prvým je nedostatok terénnych služieb pre seniorov, a to predovšetkým opatrovateľskej služby, kde v posledných rokoch zaznamenávame klesajúci trend, čo sa týka počtu prijímateľov týchto služieb, avšak na druhej strane vidieť mierny vzostup počtu prijímateľov v rámci tejto služby u neverejných poskytovateľov. Podpora opatrovateľskej služby sa realizuje aj formou národného projektu opatrovateľskej služby. Ďalší dôležitý bod, na ktorý je potrebné upozorniť, je dlhodobý trend vývoja počtu miest a obyvateľov v zariadeniach pre seniorov. Tu sa ukazuje, že obsadenosť miest v zariadeniach pre seniorov sa dlhodobo pohybuje na úrovni 94 – 95%, čo je však v rozpore s počtom ľudí, ktorí sú v poradovníkoch. Tento fakt sa dá vysvetliť predovšetkým zlou regionálnou rozloženosťou sociálnych služieb a nedostatočným zohľadňovaním potrieb na úrovni regiónov, kde v niektorých regiónoch je vysoká ponuka týchto služieb a v iných je nedostatok. Dôsledok toho je, že občania neradi hľadajú a využívajú služby, ktoré sú vo veľkej vzdialenosti od ich bydliska.

Ďalšou veľmi významnou skupinou v oblasti sociálnych služieb sú osoby so zdravotným postihnutím. Podľa odhadov bolo na Slovensku uznaných cca. 8,9% občanov z celej populácie ako osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Avšak Svetová správa o zdravotnom postihnutí z roku 2011 tvrdí, že prevalencia zdravotného postihnutia je na úrovni až 15% z celkovej populácie. Nižšie číslo na Slovensku je dôvodom prísnejšieho stanovenia kritérií pre uznanie zdravotného postihnutia v legislatíve tzv. ťažkého zdravotného postihnutia. V zariadeniach sociálnych služieb na Slovensku je v súčasnosti približne 30 tisíc ľudí so zdravotným postihnutím. V posledných rokoch je v tejto oblasti vidieť stúpajúci trend podobne ako pri senioroch. Rovnako môžeme sledovať aj stúpajúci počet ľudí s duševnými ochoreniami. Tejto skupine obyvateľstva sa poskytujú rôzne druhy sociálnych služieb, a ako už bolo spomenuté v časti o cieľoch Národných priorít, rozvoj by mal smerovať k podpore komunitných služieb. Z analýzy v rámci Národných priorít vyplýva veľký nedostatok služieb na komunitnej úrovni.

V samotných zariadeniach sociálnych služieb s celoročným pobytom žilo až 89,4 percenta všetkých prijímateľov zariadení sociálnych služieb, týždenná starostlivosť bola poskytovaná cca. 2,5 % prijímateľov sociálnych služieb a denná cc. 8,5% prijímateľov sociálnych služieb. Podobne ako pri zariadeniach pre seniorov, aj v tejto oblasti dlhodobo prevyšuje počet miest v zariadeniach sociálnych služieb počet obyvateľov, ktorým bola služba poskytovaná o cca. 5 – 6 %. Zároveň sa v posledných rokoch ukazuje trend stabilizovania počtu prijímateľov

⁵ B. Šprocha. Úmrtnosť a starnutie obyvateľstva Slovenska. Prognóza budúceho vývoja v kontexte starobného dôchodkového systému. Prognostické práce, 5, 2013, č. 2. Prognostický ústav SAV.

v špecializovaných zariadeniach, kde od vzniku tejto služby v roku 2009 sme mohli sledovať vysoký nárast počtu jej prijímateľov.

V oblasti ďalších sociálnych služieb na komunitnej úrovni je možné sledovať nedostatkovosť týchto služieb, napr. oblasti služieb na podporu rodiny s deťmi, kde je napr. iba 29 poskytovateľov pomoci osobnej starostlivosti o dieťa, 7 poskytovateľov zariadení dočasnej starostlivosti o dieťa, služba včasnej intervencie 11 poskytovateľov.

V oblasti krízovej intervencie je možno sledovať stabilný počet prijímateľov sociálnych služieb, ale aj napriek tomu je nedostatok poskytovateľov týchto služieb. Len pre ilustráciu môžeme uviesť, že v rámci Slovenska je len 20 nízkoprahových denných centier, 31 nízkoprahových centier pre deti a rodinu, 210 denných centier, 8 integračných centier, 72 útulkov, 30 nocľahární, atď.

Z hľadiska problematiky je dôležité spomenúť osoby v marginalizovaných rómskych komunitách, kde podľa aktuálneho Atlasu rómskych komunít na Slovensku (2013) žije cca. 18,4 % z celkového počtu 402 500 Rómov v segregovaných osídleniach. Ďalších cca 35% je priamo ohrozených sociálnym vylúčením a chudobou. Pre túto cieľovú skupinu je poskytované minimum sociálnych služieb a rozvoj komunitných centier ako sociálnej služby je vo svojich začiatkoch.

Viacero z týchto zistení potvrdila aj SWOT analýza, ktorú spracovali jednotliví členovia pracovnej skupiny pripravujúcej Národné priority. Možno len pre ilustráciu spomenúť najdôležitejšie poznatky z tejto analýzy. Medzi najsilnejšie stránky poskytovania sociálnych služieb patrili: vysoký dopyt po poskytovaní sociálnych služieb, sieťovanie medzi zriaďovateľmi a poskytovateľmi sociálnych služieb, rozsiahla sieť poskytovateľov sociálnych služieb, relatívne široký systém podpory, vytvorenie nových druhov komunitných služieb v legislatíve. Medzi slabé stránky patrili predovšetkým: vysoký podiel pobytových sociálnych služieb v porovnaní s terénnymi a ambulantnými službami, nedostatočne rozvinuté sociálne služby na komunitnej úrovni, nesúlad koncepcií rozvoja sociálnych služieb a komunitných plánov s Národnými prioritami na roky 2009 – 2013, absencia koncepčných a strategických dokumentov rozvoja sociálnych služieb, nesystémové financovanie sociálnych služieb a nedostatočná medzirezortná spolupráca. Ako príležitosti boli identifikované už momentálne existujúce strategické dokumenty, podpora a stimuly modernizácie a inovácie sociálnych služieb zo strany Európskej únie, rozširujúca sa základňa akčných skupín podporujúcich moderné trendy v sociálnych službách. Hlavné ohrozenia sú podľa SWOT analýzy v rámci Národných priorít najmä nestabilné legislatívne prostredie, starnutie obyvateľstva, absentujúca koncepcia politiky bývania, nedostatočná medzirezortná spolupráca, neochota financovať alternatívne, pilotné a inovatívne služby, atď.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020

Vychádzajúc zo zistení v analytickej časti Národných priorít boli stanovené štyri základné národné priority pre najbližších 5 rokov:

- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity,
- podporiť prechod prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť,
- podporiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby zotrvávajúce v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb

Prvá národná priorita *Zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity* má tendenciu podporovať predovšetkým rozvoj komunitných sociálnych služieb, a to formou terénnych, ambulantných a nízkokapacitných pobytových sociálnych služieb na Slovensku. Zároveň predpokladá aj rozvoj dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti a podporu služieb pre rodiny s členom so zdravotným postihnutím. Medzi hlavné predpoklady na jej dosiahnutie patrí podpora rozvoja existujúcich a nových sociálnych služieb a odborných činností komunitného charakteru s dôrazom na služby pre rodiny. V rámci tejto priority je potrebné vnímať všetky druhy sociálnych služieb vrátane sociálnych služieb krízovej intervencie, sociálnych služieb pre podporu rodiny, sociálne služby pre občanov v nepriaznivej sociálnej situácii a ďalšie. Okrem iného sa v tejto časti definujú aj znaky inštitucionálnej kultúry, ktoré je dôležité pomenovať tak, aby bol jasný rozdiel medzi komunitnými službami a inštitucionálnou starostlivosťou. Zároveň sa v rámci prípravy tohto materiálu ukázalo ako nevyhnutné presné rozdelenie sociálnych služieb definovaných našou legislatívou na tie, ktoré majú komunitný charakter a tie, ktoré ho nemajú. Toto delenie je spracované v prehľadnej tabuľke, ktorá je prílohou Národných priorít. Medzi komunitné služby sú zaradené všetky služby, ktoré sa poskytujú terénnou alebo ambulantnou formou. Viac v tabuľke nižšie. Z pobytových služieb sa medzi komunitné zaradili viaceré celoročné zariadenia, ktoré ale musia primárne spĺňať viaceré podmienky:

- Zariadenia podporovaného bývania, ktoré spĺňajú zákonom stanovenú kapacitu (6 ľudí v jednej bytovej jednotke⁶ a max. 2 bytové jednotky v jednom objekte). Zároveň musí zariadenie podporovaného bývania spĺňať podmienku toho, že sa nenachádza priamo v objekte alebo v areáli iného zariadenia sociálnych služieb. Dôvodom tejto podmienky je, že takto umiestnené zariadenie podporovaného bývania nie je súčasťou bežnej komunity a často sa doň prenášajú inštitucionálne prístupy, ktoré sú súčasťou veľkokapacitných zariadení a je nemožné v tomto prípade hovoriť o tom, že sa jedná o zariadenie komunitného charakteru.

⁶ Stanovenie kapacity 6 ľudí v jednej bytovej jednotke, ktoré sa nachádza v legislatíve, ale aj v Integrovanom operačnom programe zohľadňuje princíp tzv. „malej skupiny“ prof. Karla Grunewalda, ktorý dlhoročnými výskumami v sociálnych službách zistil, že znaky inštitucionálnej kultúry sa začínajú objavovať aj v jednej skupine osôb, ktorá žije dlhodobo spolu a je v nej viac ako 6 ľudí.

- Zariadenia pre seniorov, špecializované zariadenia, ktoré spĺňajú zákonom stanovenú kapacitu. V tejto oblasti stále prebieha diskusia, aká je optimálna kapacita zariadení, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti. Je však nutné povedať, že kapacita 40 miest v jednom objekte, ktorá sa nachádza v zákone o sociálnych službách je výsledkom kompromisu a pripomienok pri tvorbe ostatnej novely zákona sociálnych služieb a nie výsledkom dôsledných výskumov a odporúčaní v tejto oblasti.
- Domov sociálnych služieb, ktorý má malokapacitný charakter a spĺňa rovnaké podmienky ako vyššie spomínané zariadenie podporovaného bývania.

Druhá národná priorita *Podporiť prechod prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť* hovorí o jasnej a priamej podpore procesu deinštitucionalizácie v systéme sociálnych služieb v Slovenskej republike. Táto priorita sa dopĺňa s prvou prioritou a tvoria kľúčové prístupy, ktoré by mali napomôcť transformácii systému sociálnych služieb. Národné priority na roky 2015 – 2020 už, na rozdiel od Národných priorít na roky 2009 – 2013, jasne oddeľujú deinštitucionalizáciu od humanizácie sociálnych služieb. Humanizácia sociálnych služieb nesmeruje k plnému napĺňaniu ľudských práv prijímateľov sociálnych služieb a z tohto dôvodu ju nemožno v súčasnosti považovať za legitímny spôsob rozvoja a poskytovania sociálnych služieb. Medzi základné predpoklady tejto priority patrí podpora a budovanie vybraných druhov terénnych, ambulantných a pobytových služieb na komunitnej úrovni a ukončenie poskytovania pôvodných pobytových služieb inštitucionálneho charakteru. Okrem toho je predpokladom aj zvýšenie informovanosti odbornej a laickej verejnosti prostredníctvom cielených kampaní o procese deinštitucionalizácie. Pre bližšie oboznámenie s tou témou odporúčame časopis Integrácia č. 1-2/2013.

Treťou národnou prioritou je *Podpora rozvoja sociálnych služieb pre osoby zotrvalú v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby*, čiže zabezpečiť dostatočný rozsah, druhovosť a kapacitu týchto služieb v priestore marginalizovaných komunit. Zároveň je cieľom tejto priority (platí to však pre všetky národné priority) podporiť medzirezortnú spoluprácu a spoluprácu na všetkých úrovniach verejnej správy, spoluprácu medzi verejnými a neverejnými poskytovateľmi a prijímateľmi sociálnych služieb. Predpokladom tejto priority je podporiť rozvoj a posilniť využívanie dostupných sociálnych služieb v obciach, ktoré majú priestorovo segregované lokality.

Posledná národná priorita *Zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb* je priamo zameraná na komplexnú podporu zavádzania podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb. Ako bolo v úvode tohto článku spomenuté, MPSVR SR si stanovilo úlohu, ktorá bude mať za cieľ pripraviť hodnotenie kvality a hodnotiteľov kvality zo strany MPSVR SR (MPSVR SR má jediné zákonnú možnosť hodnotenia kvality sociálnych služieb). Priorita však predpokladá podporu poskytovateľov sociálnych služieb pri vytváraní podmienok pre napĺňanie podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb. Cieľom je to, aby poskytovatelia boli podporení aj zo strany zriaďovateľov v tom, aby sociálne služby, ktoré poskytujú, spĺňali podmienky kvality.

3. Základné sociologické a demografické údaje o meste Modra

Tabuľka č. 2 – Prehľad základných sociologických a demografických údajov o meste Modra

Názov obce	MODRA	
Štatút obce:	Mesto	
Miestne časti:	Harmónia Kráľová Piesok	
Okres:	Pezinok	
Kraj:	Bratislavský samosprávny kraj	
Základné demografické údaje		
Počet obyvateľov:	Údaje k 31. 12. 2015 ⁷	Údaje k 30. 9. 2016 ⁸
	8.901	9.175
Počet obyvateľov podľa miestnych častí:		
Modra	7.282	
Harmónia	444	
Kráľová	1.391	
Piesok	58	
Veková štruktúra obyvateľov – počet/percentuálny podiel		
Predproduktívny vek 0 – 18	1.551	16,9 %
Produktívny vek 19 – 59	5.477	59,7 %
Poproduktívny vek 60 a viac	2.147	23,4 %
Štruktúra obyvateľov starších ako 60 rokov		
60 – 64 rokov	684	7,46 %
65 – 69 rokov	577	6,29 %
70 – 74 rokov	370	4,03 %
75 – 79 rokov	232	2,53 %
80 – 84 rokov	156	1,70 %
nad 85 rokov	128	1,39 %
Prirodzený pohyb populácie	Údaje k 31. 12. 2015 ⁹	Údaje k 30. 9. 2016 ¹⁰
Počet narodení	93	71
Počet úmrtí	85	54
Prírastok – úbytok (+/-)	+8	+17

⁷ Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

⁸ Zdroj: Mestský úrad Modra

⁹ Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

¹⁰ Zdroj: Mestský úrad Modra

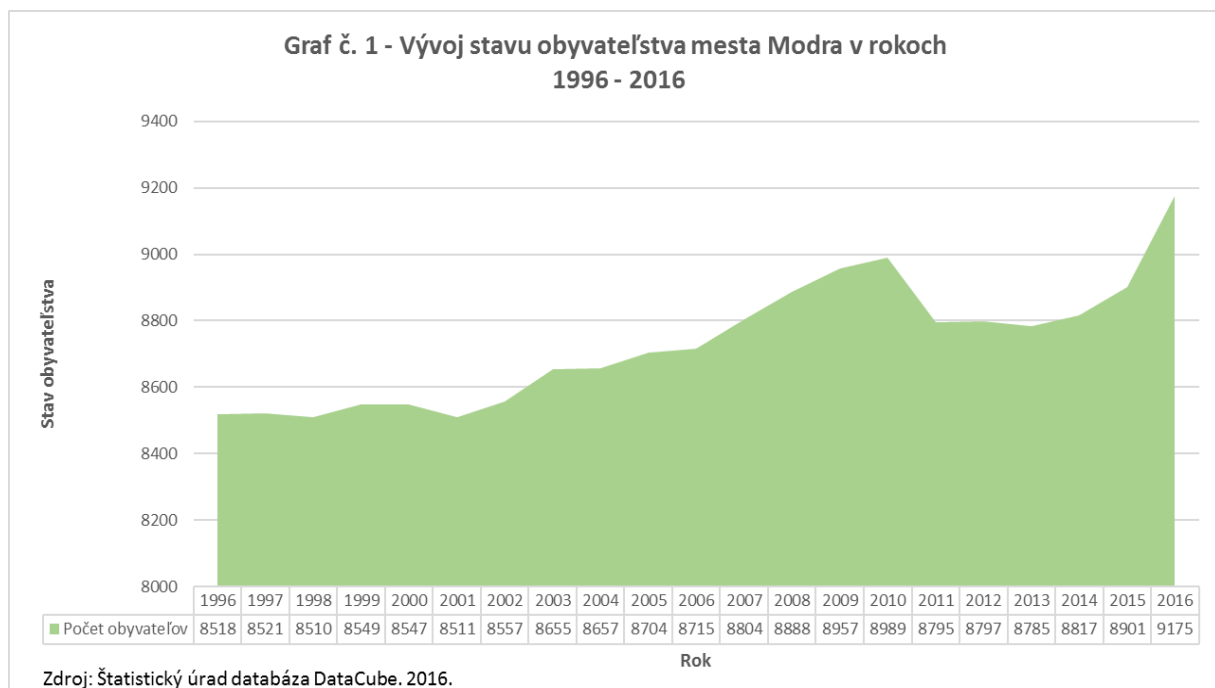
<i>Mechanický pohyb populácie – migrácia</i>	Údaje k 31. 12. 2015 ¹¹
Priťahovaní	246
Odstahovaní	170
Migračné saldo	76
Celkový prírastok obyvateľstva	84
<i>Sobáš a rozvody</i>	Údaje k 31. 12. 2015 ¹²
Sobáše	45
Rozvody	27
Index rozvodovosti	60
<i>Rodiny¹³</i>	
Celkový počet rodín:	1940
Celkový počet rodín manželských párov:	1293
Celkový počet rodín v konsenzuálnom zväzku:	135
Celkový počet rodín s deťmi:	1541
Z toho počet osamelých rodičov:	512
z toho otcov:	81
z toho matiek:	431

¹¹ Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

¹² Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

¹³ Zdroj: Sčítanie obyvateľstva. 2011. Štatistický úrad SR databáza DATAcube

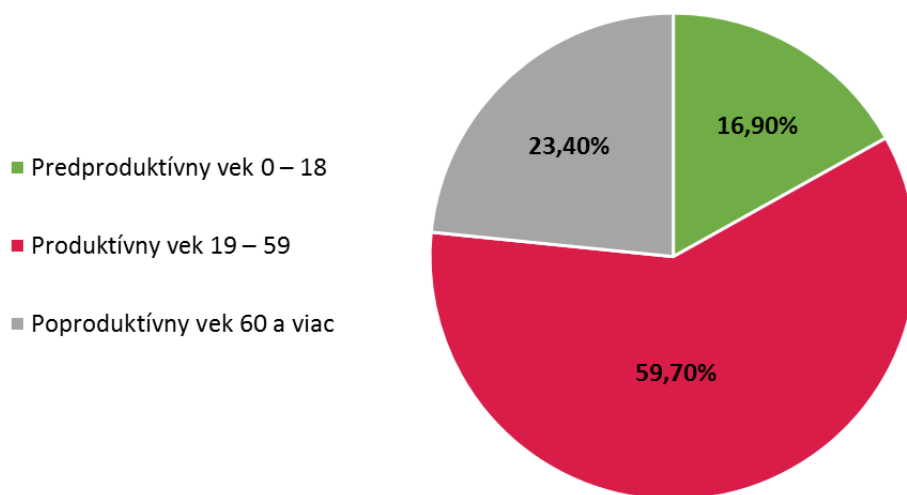
Vývoj stavu obyvateľstva mesta Modra v posledných 20 rokoch bol nerovnomerný, ale z dlhodobého hľadiska vykazuje stúpajúci trend (pozri graf č. 1 – Vývoj stavu obyvateľstva mesta Modra v rokoch 1996 – 2016). Absolútny počet obyvateľov mesta za posledných 20 rokov celkovo stúpol o 657 obyvateľov z 8518 na 9175 obyvateľov. Stúpajúci trend počtu obyvateľov mesta Modra potvrdzujú aj dlhodobé údaje migrácie obyvateľstva na jeho území, kde v roku 2015 sa do mesta prisťahovalo 246 obyvateľov a odsťahovalo 170, čiže migračný prírastok je 76 ľudí, a to napriek nízkemu prirodzenému prírastku populácie mesta Modra v roku 2015 (8 osôb). Celkový migračný prírastok teda tvorí 84 obyvateľov, t. j. 0,92 % z celkového počtu obyvateľov mesta Modra. Priebežné údaje za rok 2016 tiež potvrdzujú zvyšujúci sa prírastok obyvateľstva, k 31. septembru 2016 bol prirodzený prírastok populácie mesta Modra 17 osôb, čo je o 9 osôb viac ako v za celý rok 2015.

Štruktúra obyvateľstva mesta Modra podľa vekových skupín ukazuje, že najpočetnejšia skupina obyvateľov je v produktívnom veku (59,7 %) a za ňou nasleduje skupina obyvateľov v poproduktívnom veku (23,4 %) a najmenšiu skupinu obyvateľov tvoria ľudia v predproduktívnom veku (16,9 %) (pozri graf č. 2 – Veková štruktúra obyvateľstva mesta Modra). Táto skutočnosť vychádza z dlhodobého demografického vývoja obyvateľstva mesta Modra, ktorý kopíruje aj vývoj v rámci Slovenskej republiky, a to je starnutie obyvateľstva. Tento vývoj má za dôsledok, že v najbližších rokoch čaká mesto Modra pokračujúci trend starnutia jeho obyvateľov. Tento stav si bude vyžadovať nastavenie efektívnej podpory a starostlivosti o túto skupinu obyvateľov a hľadanie preventívnych riešení a opatrení, ktoré budú mať snahu čo najlepšie sa vysporiadať s týmto problémom. V grafe č. 3 uvádzame vývoj obyvateľstva podľa základných vekových skupín v meste Modra od roku 1996 do

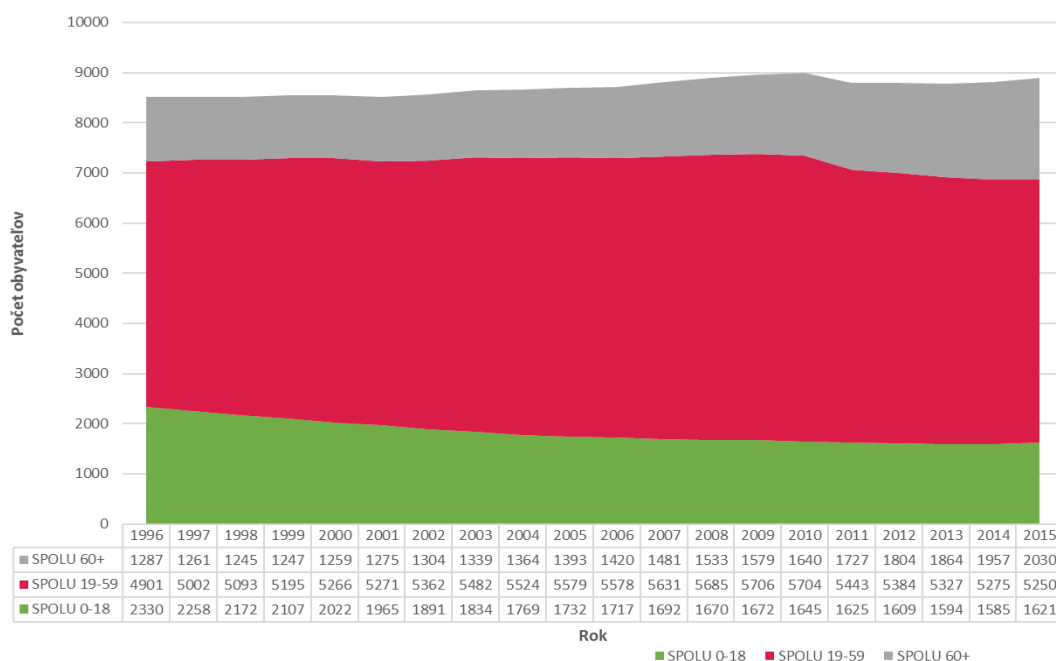
roku 2016. Z uvedených údajov môžeme skonštatovať, že počet obyvateľov v predproduktívnom veku sa postupne znižuje, ale intenzita jeho poklesu v posledných 10 rokoch je nižšia ako do roku 2007. Dokonca v roku 2015 sa ukazujú náznaky nárastu tejto skupiny, čo potvrdzuje aj zvýšenie prirodzeného prírastku obyvateľstva v roku 2016. Tento nárast je možné vnímať práve v dôsledku toho, že sa zvyšuje pôrodnosť a rodičovstvo u silne populačných ročníkov, no na druhej strane prevláda trend nižšieho počtu detí, ako to bolo v minulosti.

Graf č. 2 - Veková štruktúra obyvateľstva mesta Modra (2016)

Zdroj: Mestský úrad Modra. 2016.

Graf č. 3 - Vývoj obyvateľstva mesta Modra podľa vekových skupín

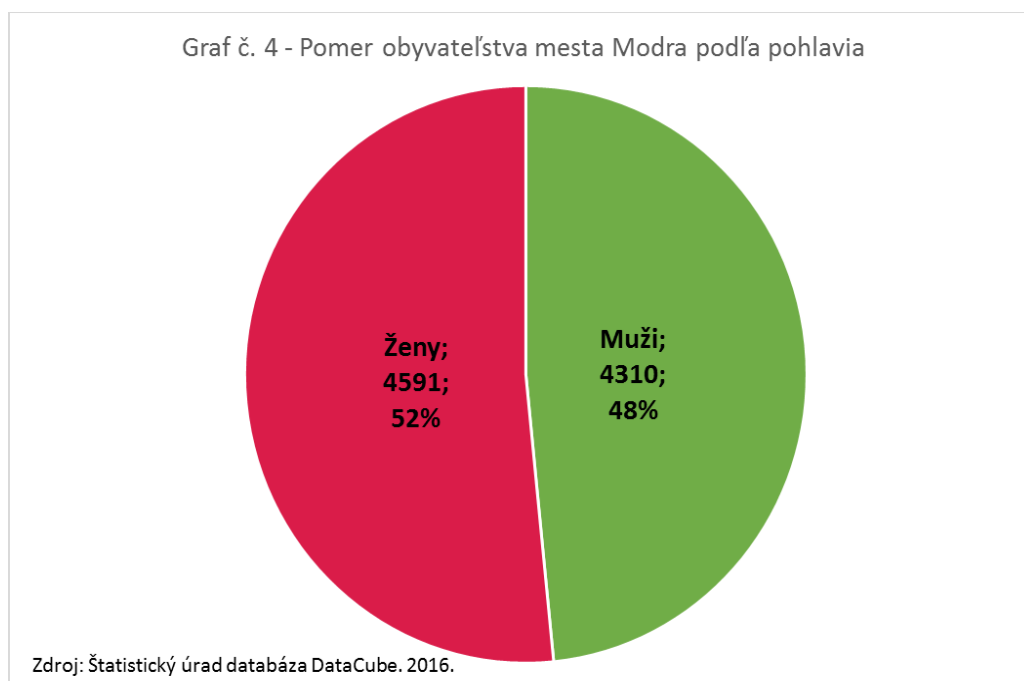

Zdroj: Štatistický úrad databáza DataCube. 2016.

Zároveň je možné v grafe č. 3 sledovať zásadný nárast občanov v poproduktívnom veku, kde sa počet ľudí vo veku nad 60 rokov za posledných 20 rokov takmer zdvojnásobil z 1287 na 2030 obyvateľov.

Pri analytickom pohľade na vekovú skupinu občanov medzi 60 a 64 rokom života vidieť od roku 1996 do roku 2016 nárast z 312 na 646 obyvateľov. Vo vekovej štruktúre od 55 – 59 rokov je možné vidieť nárast za posledných 20 rokov z 352 na 651 obyvateľov v tejto vekovej skupine. Uvedené skutočnosti potvrdzujú, že mesto Modra musí očakávať nárast obyvateľov vo veku nad 65 rokov aj v najbližších 10 rokoch. Z tohto dôvodu je nevyhnutné venovať sa otázkam podpory občanov v seniorskom veku.

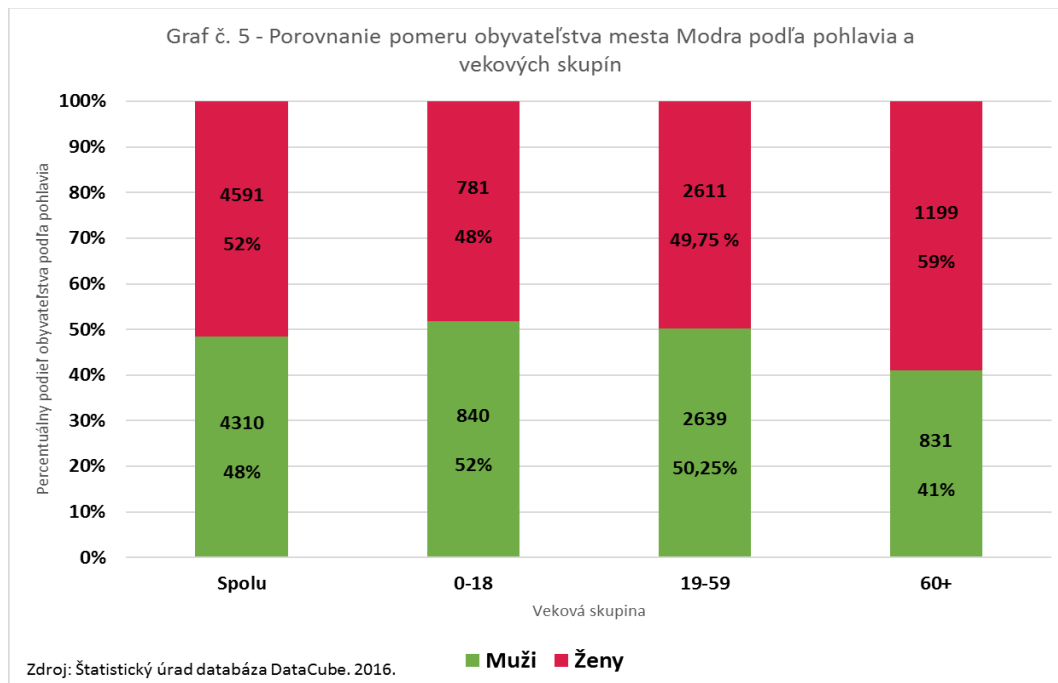
Za zmienku stojí aj analytický pohľad na obyvateľstvo mesta Modra z pohľadu pohlavia. V graf č. 4 – Pomer obyvateľstva mesta Modra podľa pohlavia uvádzame základný prehľad o pomere medzi mužmi a ženami v meste Modra ku koncu roku 2015. Pomer je 52% žien a 48% mužov, čo sa takmer zhoduje s celoslovenským priemerom.

Z hľadiska vývoja starnutia v meste Modra je dôležité pozrieť sa aj na vývoj obyvateľstva podľa pohlavia a vekových skupín, čo by nám mohlo indikovať, aké druhy služieb a formu podpory je potrebné plánovať pre jednotlivé skupiny obyvateľov. Graf č. 5 – Porovnanie pomeru obyvateľstva mesta Modra podľa pohlavia a vekových skupín nám ukazuje, že pomer medzi mužmi a ženami podľa vekových skupín je iný ako celkový pomer medzi mužmi a ženami v meste Modra.

V predproduktívnom veku je tento pomer presne otočený a percento mužov vo veku do 18 rokov je vyššie (52 %) ako percento žien (48 %) v tomto veku. Následne v produktívnom veku je tento pomer takmer vyrovnaný – muži (50,25 %) a ženy

(49,75 %), ale už v podrobnom analyzovaní jednotlivých vekových skupín sa ukazuje, že pomer sa začína meniť. Výrazná zmena nastáva v poproduktívnom veku po 60 roku života, keď je pomer občanov mesta Modra nasledovný: ženy (59 %) a muži (41 %). Tento fakt ukazuje na skutočnosť, že najviac ohrozená cieľová skupina z pohľadu demografie sú práve ženy v poproduktívnom veku.

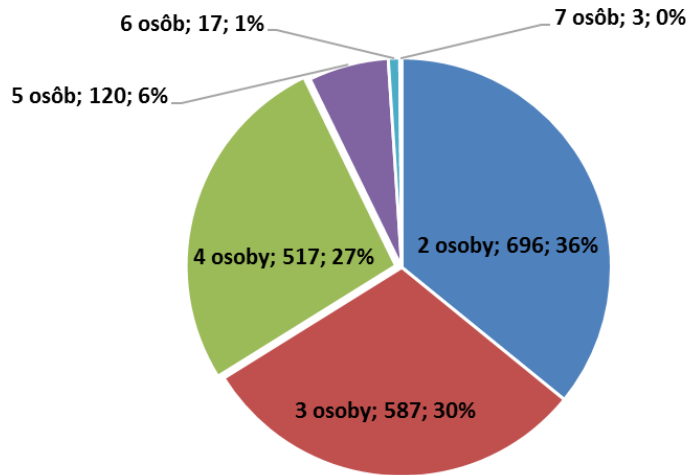

Z hľadiska sociologickej a demografickej analýzy je potrebné uviesť aj údaje o rodinách, sobášoch a rozvodoch v meste Modra. Na základe údajov ostatného sčítania obyvateľstva v roku 2011 žilo v meste Modra 1940 rodín¹⁴. Prehľad o rodinách v meste podľa počtu ich členov (pozri graf č. 6 - Prehľad rodín v meste Modra podľa počtu členov) ukazuje, že najpočetnejšie rodiny v meste Modra sú dvojčlenné rodiny (36 %) a po nich nasledujú troj (30 %) a štvorčlenné rodiny (27 %). Viac ako 4 členné rodiny sú v meste Modra skôr výnimkou a spolu tvoria spolu približne 7 % zo všetkých rodín.

Je možné predpokladať, že tento fakt súvisí s celkovým vývojom obyvateľstva, ktorý je uvedený vyššie a jeho dôsledkom je starnutie obyvateľstva, ale aj vznik menej početných rodín, ako to bolo v minulosti.

¹⁴ Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube

Graf č. 6 - Prehľad rodín v meste Modra podľa počtu členov

Zdroj: Štatistický úrad databáza DataCube. 2016.

V meste Modra z celkového počtu 1940 rodín tvorí 1293 rodín s manželským párom, z toho je 337 rodín bezdetných a 956 rodín má deti.

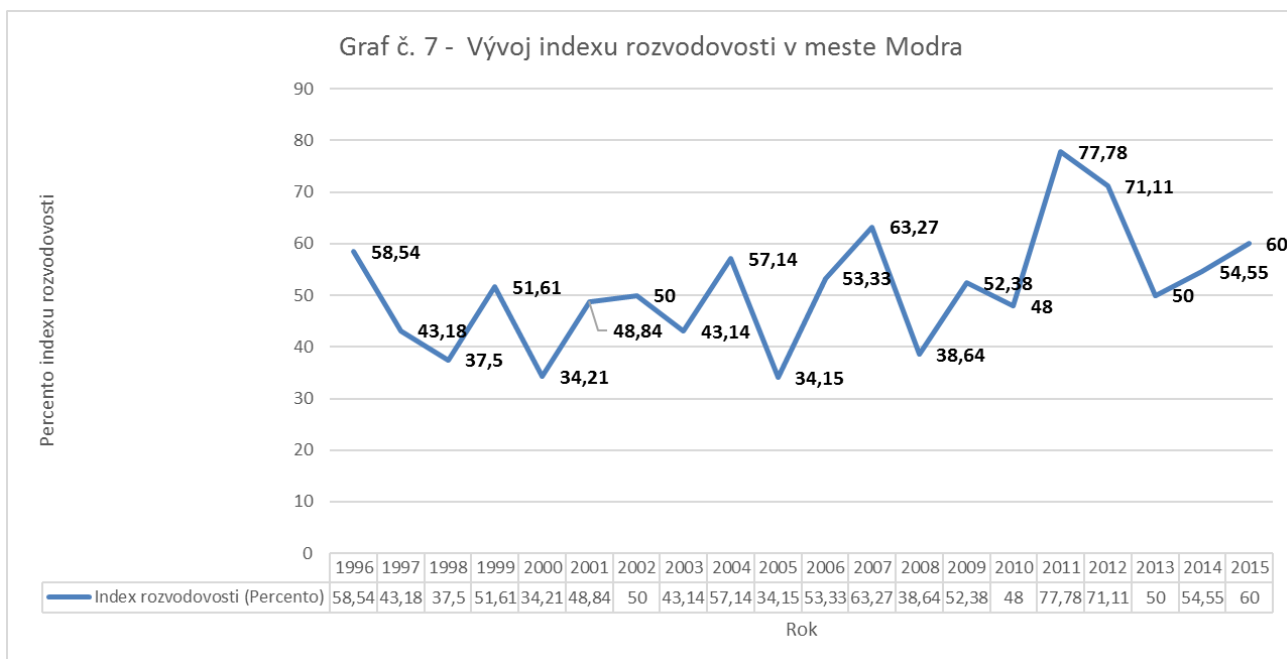
Najvyšší podiel medzi rodinami s deťmi majú rodiny so štyrmi členmi (t. j. najčastejšie 2 deti), a to 48 % a potom nasledujú rodiny s jedným dieťaťom 39 %, rodiny s tromi deťmi 12% a rodiny s viac ako štyrmi deťmi tvoria 1 %.

Z celkového počtu rodín s deťmi je 664 rodín, ktoré majú dieťa do 25 rokov žijúce s nimi v jednej domácnosti.

Okrem rodín zložených z manželských párov žije v meste Modra aj 135 rodín v konsenzuálnom zväzku (druh/družka; partner/partnerka). Z týchto je 73 rodín s deťmi vo veku do 25 rokov.

V rámci rodičovskej starostlivosti evidujeme v meste Modra aj rodiny osamelých rodičov, a to 81 rodín osamelých otcov a 431 rodín osamelých matiek. Z tohto počtu je 263 rodín s dvoma členmi domácnosti (tj. s jedným dieťaťom) a z toho je 163 rodín s dieťaťom mladším ako je 25 rokov. 201 rodín osamelých rodičov má viac členov (čiže predpokladáme, že v rodine je aj viac detí) z toho je 140 rodín s dieťaťom mladším ako 25 rokov. Počet rodín osamelých rodičov tvorí z celkového počtu rodín v meste Modra 26,40 %, čo je viac ako štvrtina rodín.

Vývoj rodín je potrebné vidieť aj v kontexte indexu rozvodovosti, ktorý je v meste Modra veľmi vysoký, a to je až 60%, ale jeho vývoj je dlhodobo nestabilný. V roku 2015 bolo v meste Modra 45 sobášov a 27 rozvodov. V rámci indexu rozvodovosti je možné vidieť v posledných troch rokoch stúpajúci trend (pozri graf č. 7 – Vývoj indexu rozvodovosti v meste Modra).

Dlhodobý vývoj rozvodovosti v meste Modra ukazuje, že v posledných 20tich rokoch bol tento vývoj nestabilný, ale priemerne na úrovni 51,36 %, čo je z dlhodobého hľadiska vyššie ako je priemer Slovenskej republiky (40,83 %) o viac ako 11 %. Taktiež je tento index o niečo vyšší ako je priemer Bratislavského kraja (48,68 %) o 2,68 % a podobne aj o 3,87 % vyšší ako priemer okresu Pezinok.

Zo všetkých týchto uvedených údajov môžeme predpokladať, že z hľadiska plánovania sociálnych služieb je okrem starostlivosti o seniorov potrebné venovať sa aj službám pre rodiny, a predovšetkým pre rodiny osamelých rodičov, ktoré tvoria vysoké percento z celkového počtu rodín v meste Modra.

Je možné predpokladať, vzhľadom na stúpajúci trend indexu rozvodovosti, že počet týchto rodín osamelých rodičov bude aj v budúcnosti narastať, i keď vývoj nebude tak radikálny ako je to pri starnutí obyvateľstva mesta Modra. Zároveň tento vývoj bude ovplyvnený aj stúpajúcim celkovým prírastkom obyvateľstva, a to predovšetkým mladými rodinami sťahujúcimi sa do mesta Modra.

Analýza sociálnych potrieb občanov mesta Modra

Pre spracovanie základnej analýzy sociálnych potrieb a vybavenosti mesta Modra sociálnymi službami sme vychádzali z troch metodických materiálov – Sociálne služby pre občanov – manuál pre obecné a mestské úrady¹⁵, Štandardy minimálnej vybavenosti obcí¹⁶ a Model minimálnej kapacity siete sociálnych služieb na danom území¹⁷. Okrem tejto analytickej práce sme v rámci prípravy komunitného plánovania realizovali stretnutia s tromi pracovnými skupinami, ktoré sme vytvorili na základe výsledkov dotazníkov zaslaných poslancom mestského zastupiteľstva, zástupcom komisií pri mestskom zastupiteľstve, ale aj zástupcom organizácií verejnej a štátnej správy pôsobiacej na území mesta Modra a poskytovateľom sociálnych služieb a ďalších verejných služieb.

Na základe týchto údajov sme identifikovali tri základné cieľové skupiny pre komunitné plánovanie:

- Seniori
- Občania so zdravotným postihnutím
- Občania ohrození sociálnym vylúčením a občania v nepriaznivej sociálnej situácii

Prvú časť tejto analýzy budú tvoriť základné odhady minimálnej vybavenosti mesta Modra a analýza výstupov zo získaných dotazníkov. Druhú časť analýzy bude tvoriť analýza sociálnych potrieb jednotlivých základných troch cieľových skupín.

Všeobecná analýza sociálnych potrieb a minimálnej vybavenosti mesta Modra

Výstupy základného dotazníkového prieskumu v meste Modra

Prvú aktivitu prípravy komunitného plánovania tvoril dotazník ku komunitnému plánovaniu, ktorého zámerom bolo získanie základných informácií pre plánovanie poskytovania sociálnych služieb, a zároveň aj koordinovania rôznych zdrojov pomoci a podpory pre špecifické cieľové skupiny. Prieskum sme sa rozhodli realizovať predovšetkým medzi poslancami mestského zastupiteľstva Modra a členmi komisií pri mestskom zastupiteľstve ale aj medzi organizáciami poskytujúcimi verejné služby. Dôvodom bolo predovšetkým, že volení zástupcovia obyvateľov mesta a členovia mestských komisií by mali podrobne poznať problémy mesta a mestských častí, ktoré zastupujú. Z celkovo rozoslaných 95 dotazníkov sa nám vrátilo 16 dotazníkov.

Prvá časť prieskumu sa venovala základnému poznaniu a následne hlbšej znalosti informácií o existujúcich sociálnych službách v meste. Ako najznámejšie (zoraďené podľa poradia od najznámejšej služby) sociálne služby boli v meste uvedené:

¹⁵ Holúbková, S. – Krupa, S. – Sociálne služby pre občanov – manuál pre obecné a mestské úrady. Rada pre poradenstvo v sociálnej práci. 2001. Bratislava

¹⁶ Štandardy minimálnej vybavenosti obcí. Metodická príručka pre obstarávateľov a spracovateľov územnoplánovacej dokumentácie. Inštitút urbanizmu a územného plánovania. 2009. Bratislava.

¹⁷ MPSV ČR: Model minimální kapacity sítě sociálních služeb na daném modelovém území. 2012. Praha.

1. Mestské centrum sociálnych služieb Modra
2. Domov sociálnych služieb Merema
3. Claudianum, n.o. – rehabilitačné stredisko
4. Domov sociálnych služieb Nemocnica Modra
5. Opatrovateľská služba
6. Sociálny taxík – prepravná služba MCSS Modra
7. Denný stacionár
8. Sociálne poradenstvo na Mestskom úrade Modra
9. Senior – geriatrické centrum n.o.
10. Útulok
11. Charita Modra
12. Jednota dôchodcov
13. Stravovanie pre dôchodcov
14. Detský domov Harmónia
15. ADOS

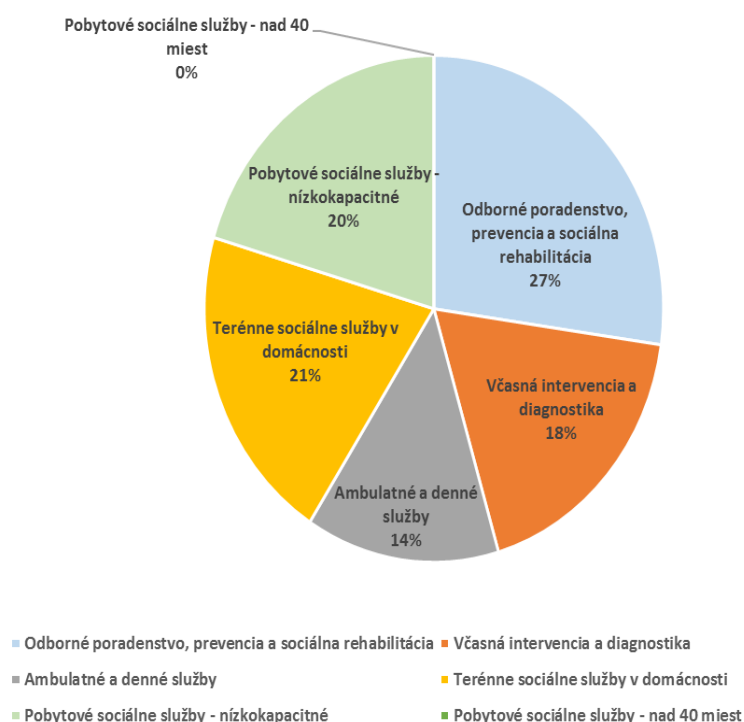
Ďalšie otázky sa venovali identifikovaniu cieľových skupín, ktoré v meste Modra potrebujú najviac podpory a služieb. Na základe vyhodnotenia odpovedí boli identifikované tri základné skupiny obyvateľov, ktoré sú už spomenuté vyššie – seniori, občania so zdravotným postihnutím a občania ohrození sociálnym vylúčením a občania v nepriaznivej životnej situácii. V náväznosti na identifikovanie týchto troch cieľových skupín boli ako najčastejšie uvádzané sociálne problémy v meste Modra:

- služby pre seniorov – informovanosť
- poradenstvo
- akútne služby ubytovania
- neprispôsobiví občania
- občania so závislosťami
- nedostatok sociálnych bytov
- občania a rodiny v hmotnej núdzi
- podpora rodín s členom so zdravotným postihnutím

Z pohľadu krátkodobého horizontu rozvoja sociálnych služieb bola ako **najakútnejšia uvedená potreba riešenia nedostatku sociálnych bytov a podporných služieb pre seniorov**, či už pobytovou alebo ambulantnou dennou formou. Tiež sa výrazne objavila potreba terénnej sociálnej práce a sociálneho poradenstva pre občanov.

Graf č. 8 – Preferovaný spôsob poskytovania sociálnych služieb v meste Modra ukazuje, že občania mesta Modra majú výrazný záujem o poskytovanie komunitných sociálnych služieb buď formou poradenstva, alebo terénnych sociálnych služieb v domácnosti, prípadne v nízko kapacitných pobytových službách.

Graf č. 8 - Preferovaný spôsob poskytovania sociálnych služieb v meste Modra

Posledná časť dotazníka sa venovala informovanosti občanov o sociálnych službách v meste Modra.

Väčšina respondentov sa zhodla, že majú dostatok informácií (72 %). Tento údaj je však v rozpore s tým, čo uvádzali členovia pracovnej skupiny pre seniorov, kde práve informovanosť o službách v meste bola jednou z hlavných deklarovaných potrieb. Najčastejším zdrojom informácií o sociálnych službách bol Mestský úrad Modra a Mestské centrum sociálnych služieb Modra, prípadne webová stránka mesta. Avšak aj v tejto časti uvádzali respondenti, že v meste treba pracovať so širšou osvetou o sociálnych službách pre občanov.

Najviac preferovaný priestor, kde by sa okrem Mestského úradu a Mestského centra sociálnych služieb Modra, príp. ďalších poskytovateľov sociálnych služieb, mali nachádzať informácie, sú mestské noviny, webová stránka mesta, úradné tabule a mestské rádio. Zároveň tu bola vznesená požiadavka na to, aby mesto prispôbovalo informovanie obyvateľom podľa veku – pre seniorov skôr letáky a noviny, pre mladých občanov elektronické informácie.

Ako už bolo uvedené v úvode tejto časti – dotazníkový prieskum slúžil predovšetkým na zistenie základných informácií a potrieb v meste Modra. Následne boli informácie z neho doplnené a korigované v rámci pracovných stretnutí troch cieľových skupín a štatistických údajov a dát o meste Modra.

Analýza minimálnej vybavenosti mesta Modra sociálnymi službami

Štandardy minimálnej vybavenosti obcí odporúčajú pre obce v kategórii s počtom 5 – 10 tisíc obyvateľov nasledovnú vybavenosť sociálnymi službami v súlade¹⁸:

• Zariadenie pre seniorov	4,5 miesta
• Zariadenie opatrovateľskej služby	1 zariadenie
• Rehabilitačné stredisko	1 zariadenie
• Domov sociálnych služieb	15,3 miesta
• Denný stacionár	1 zariadenie
• Opatrovateľská služba	88 občanov ¹⁹
• Nízkoprahové denné centrum	1 zariadenie
• Denné centrum	1 zariadenie
• Integračné centrum	1 zariadenie
• Jedáleň	1 zariadenie
• Práčovňa	1 zariadenie
• Stredisko osobnej hygieny	1 zariadenie

Vzhľadom na to, že aktuálne štandardy minimálnej vybavenosti obcí sú z roku 2009 a nezohľadňujú v plnej miere súčasné smerovanie sociálnych služieb, predovšetkým prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť, je potrebné uviesť, že v minimálnej vybavenosti mesta Modra je nevyhnutné počítať aj s novými druhmi sociálnych služieb. Hovoríme predovšetkým o **zariadení podporovaného bývania a službe podpory samostatného bývania**. Obe tieto služby sa v meste budú musieť zriaďovať, aj vzhľadom na to, že Domov sociálnych služieb Merema, ktorý je v katastri mesta Modra, sa pripravuje na proces deinštitucionalizácie a transformácie.

Podobne ako štandardy minimálnej vybavenosti obce tak aj model minimálnej siete sociálnych služieb vypracovaný v Českej republike uvádza základné prepočty vybavenosti obce nasledovnými službami²⁰:

• Opatrovateľská služba	84 občanov
• Stredisko osobnej hygieny	1 stredisko
• Práčovňa	1 práčovňa
• Jedáleň pre dôchodcov	podľa analýzy potrieb obce
• Diétna jedáleň	podľa analýzy potrieb obce
• Denné pobyty pre seniorov	11,5 miesta
• Denné pobyty pre deti so zdravotným postihnutím	9 miest

¹⁸ Počet miest a počet zariadení je prepočítaný v kontexte demografických ukazovateľov mesta Modra.

¹⁹ Priemerná potreba opatrovateľskej služby je na úrovni 6 % občanov starších ako 65 rokov. Pri rozvoji tejto služby percento môže stúpnuť na 7 %.

²⁰ Počet miest a počet zariadení je prepočítaný v kontexte demografických ukazovateľov mesta Modra.

- Denné pobyty pre dospelých so zdravotným postih. 16 miest
- Domov dôchodcov²¹ 31 miest
- Domov – penzión dôchodcov 10,55 miest
- Dom s opatrovateľskou službou 24 miest
- Zariadenie podporovaného bývania podľa analýzy potrieb obce
- Byt v dome s opatrovateľskou službou²² 1 byt
- Lôžko v liečebni dlhodobo chorých 1,5 lôžka vyhradeného pre akútnu starostlivosť

V nasledujúcej časti sa budeme venovať analýze sociálnych potrieb, kvalifikovaným odhadom jednotlivých potrieb na základe štatistických a demografických údajov. Tieto údaje v ďalšej časti porovnáme s reálne poskytovanými sociálnymi službami na území mesta a aj s potrebami deklarovanými v pracovných skupinách obyvateľov mesta Modra.

²¹ Z pohľadu zákona o sociálnych službách toto číslo predstavuje spoločne služby typu Domov sociálnych služieb (občania na 65 rokov), zariadenie pre seniorov, špecializované zariadenie.

²² Byt, ktorý slúži ako odľahčovacia služba a v prípade akútnej potreby pre občanov v núdzi

Seniori

Demografický vývoj Slovenskej republiky, ale aj mesta Modra ukazuje, že cieľová skupina občanov vo veku na 65 rokov, resp. nad 60 rokov sa zvyšuje a v najbližších rokoch tento trend bude pokračovať. Služby určené cieľovej skupine seniorov sú v súlade so zákonom 448/2008 Z.z. v znení neskorších predpisov poskytované občanom, ktorí dosiahli dôchodkový vek a dostali sa do sociálnej situácie, kde z dôvodov svojho zdravotného stavu vyžadujú podporu a pomoc inej osoby. V prípade, že pre svoju sociálnu situáciu alebo závažnosť zdravotného stavu nemôžu získať túto podporu prirodzenou starostlivosťou zo strany svojej rodiny a príbuzných, stávajú sa potencionálnymi prijímateľmi niektorého druhu sociálnych služieb pre seniorov.

Ako sme už skôr v texte uviedli, pre potreby komunitného plánovania považujeme za seniorov občanov vo veku nad 65 rokov života. Všetky metodické príručky a usmernenia v rámci komunitného plánovania uvádzajú práve túto vekovú hranicu za základnú premennú. No vzhľadom na demografický trend starnutia obyvateľstva je pre nastavenie komunitného plánovania dôležité vnímať aj počet obyvateľov vo vekovej skupine od 60 - 65 rokov, aj keď pre plánovanie sociálnych služieb v kontexte miery závislosti na podpore inej fyzickej osoby táto veková skupina nie je smerodajná.

Obyvatelia v poproduktívnom veku v meste Modra tvoria 23,4 % z celkového počtu obyvateľov. Ako sme už uvádzali v predchádzajúcom texte, toto číslo sa stále zvyšuje. Najpočetnejšia skupina obyvateľov mesta Modra v seniorskom veku je vo vekovej skupine od 65 – 80 rokov a tvorí 12,85 % zo všetkých obyvateľov mesta Modra. Ak sa pozrieme na celú skupinu obyvateľov nad 65 rokov, predstavuje 15,94 % z celkového počtu obyvateľov.

Práve v tejto vekovej skupine sa vzhľadom k zhoršovaniu zdravotného stavu z dôvodu veku zvyšuje miera závislosti (odkázanosti) na podpore a pomoci pri sebaobsluže inou fyzickou osobou. Práve táto skutočnosť tvorí základné kritérium pre indikovanie potreby sociálnych služieb. V tabuľke č. 3 – Odhadovaný podiel osôb, ktoré potrebujú pomoc pri sebaobsluže podľa miery závislosti nad 65 rokov, uvádzame počty obyvateľov, ktorí v súčasnosti a v najbližšej budúcnosti budú potrebovať sociálne služby, či už terénnou alebo pobytovou formou.

Tabuľka č. 3 - Odhadovaný podiel osôb, ktoré potrebujú pomoc pri sebaobsluže podľa miery závislosti nad 65 rokov.

Miera závislosti na podpore a pomoci pri sebaobsluže v meste Modra					
Vek osoby	Počet závislých osôb celkom	Počet minimálne závislých	Počet ľahkej závislosti	Počet strednej závislosti	Počet ťažkej závislosti
65 – 69 rokov	18	9	9	-	-
70 – 74 rokov	26	12	7	7	-
75 – 79 rokov	26	9	8	8	1
80 – 84 rokov	24	10	6	6	2
85 – 90 rokov	24	8	7	7	2
90 rokov a viac	24	6	6	6	6
<i>SPOLU</i>	<i>142</i>	<i>54</i>	<i>43</i>	<i>34</i>	<i>11</i>

Nasledujúca tabuľka č. 4 - Výpočet potrebnej kapacity sociálnych služieb podľa počtu seniorov v meste Modra ukazuje výpočet potrebného počtu služieb pre seniorov podľa druhu sociálnej služby a demografickej štruktúry obyvateľstva. Tento prepočet je aj v súlade so štandardmi minimálnej vybavenosti obcí sociálnymi službami. Avšak je tu jeden zásadný rozdiel v počte miest pre Zariadenie pre seniorov, ktoré sa v posledných rokoch, čo sa týka obsahu služby zásadne celoslovensky menilo. Preto v nasledujúcej tabuľke rozlišujeme služby pre seniorov, ktorí potrebujú intenzívnejšiu starostlivosť v špecializovaných zariadeniach, resp. v domovoch sociálnych služieb a v zariadeniach pre seniorov, kde by podpora v oblasti sebaobsluhy mala byť nižšia.

Tabuľka č. 4 – Výpočet potrebnej kapacity sociálnych služieb podľa počtu seniorov v meste Modra

Výpočet potrebnej kapacity sociálnych služieb podľa počtu seniorov v meste Modra	
Počet obyvateľov nad 65 rokov	1463
Vybavenosť miestami v zariadeniach pre seniorov spolu	79
DSS, Špecializované zariadenie	38
Zariadenie pre seniorov	14
Zariadenie opatrovateľskej služby	27
Počet osôb, ktoré potrebujú opatrovateľskú službu	88
Počet osôb, ktoré potrebujú opatrovateľskú službu so zohľadnením demografického rastu v najbližších rokoch	110

Aktuálny prehľad poskytovateľov sociálnych služieb ukazuje, že mesto Modra má z hľadiska služieb pre seniorov dobre zabezpečené poskytovanie pobytových služieb pre túto cieľovú skupinu. Služby pre seniorov priamo na území mesta poskytujú

predovšetkým dvaja poskytovatelia a to Mestské centrum sociálnych služieb Modra a Nemocnica Modra. V rámci aktuálne poskytovaných sociálnych služieb pre seniorov v meste Modra sú poskytované nasledovné služby:

Názov poskytovateľa	Druh sociálnej služby	Forma sociálnej služby	Kapacita sociálnej služby
Mestské centrum sociálnych služieb Modra	Zariadenie opatrovateľskej služby	Pobytová sociálna služba	15
	Zariadenie opatrovateľskej služby	Pobytová sociálna služba	15
	Opatrovateľská služba	Terénna sociálna služba	15 ²³
	Denný stacionár	Ambulantná sociálna služba	5
	Denné centrum	Ambulantná sociálna služba	200
	Jedáleň	Ambulantná sociálna služba	-
	Prepravná služba	Terénna sociálna služba	-
Nemocnica Modra, n.o.	Špecializované zariadenie	Pobytová sociálna služba	18
	Domov sociálnych služieb	Pobytová sociálna služba	36
Charita Modra	Opatrovateľská služba	Terénna sociálna služba	-
	Prepravná služba	Terénna sociálna služba	-
	Požičovňa pomôcok	Ambulantná sociálna služba	-

Porovnanie odporúčaného výpočtu potreby sociálnych služieb a reálneho poskytovania sociálnych služieb nám ukazuje, že v meste Modra sa nepreukazuje zásadná potreba budovania pobytových služieb pre seniorov. Kapacita súčasne poskytovaných služieb pre seniorov priamo v meste Modra, ale aj v neďalekom okresnom meste Pezinok je v súčasnosti relatívne dostatočná, no v náväznosti na demografický trend – starnutie obyvateľstva je potrebné uvažovať o vytvorení komunitnej pobytovej služby pre seniorov. Aj vzhľadom na to, že v existujúcich pobytových zariadeniach sa poskytujú sociálne služby nielen pre obyvateľov mesta Modra ale aj občanov s iným miestom trvalého pobytu. Zároveň, Mestské centrum sociálnych služieb Modra eviduje vo svojom poradovníku 15 záujemcov o pobytové služby priamo z mesta Modra.

²³ Aktuálna kapacita, ktorá je závislá od aktuálneho dopytu po službe a rozpočtu mesta.

Údaje o poskytovateľoch sociálnych služieb pre seniorov ukazujú aj dostatočné pokrytie ambulantných služieb pre seniorov s výnimkou odľahčovacej služby.

Mestské centrum sociálnych služieb Modra poskytuje aj službu jedáleň. V súčasnosti rozširuje druhy jedál a diét, ktoré bude seniorom ponúkať.

Mestské centrum sociálnych služieb Modra poskytuje aj službu – prepravnú službu - sociálny taxík, ktorá je veľmi využívaná.

V rámci pracovnej skupiny pre seniorov bola vyjadrená základná požiadavka: **budovať a podporovať seniorov tak, aby mohli ostať žiť čo najdlhšie doma.** Toto sa dá realizovať podporou existujúcich sociálnych služieb, ale aj vytvorením nových, dnes absentujúcich sociálnych služieb na komunitnej úrovni, aj podporou bežných aktivít seniorov a zvyšovaním informovanosti a dostupnosti služieb. Na základe diskusie s pracovnou skupinou pre seniorov bola vypracovaná nasledujúca SWOT analýza – analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození v oblasti služieb pre seniorov v meste Modra.

SWOT analýza sociálnych služieb pre seniorov v meste Modra

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Existencia širšieho spektra sociálnych služieb – pobytových, ambulantných a terénnych • Existencia prepravnej služby - sociálny taxík • Dostatočné zabezpečenie pobytových služieb pre seniorov v meste Modra a okolí • Aktívna Jednota dôchodcov Modra – klub dôchodcov 3 krát týždenne • Dobrovoľníci z cirkevných spolkov • Aktivity nadácie Revia, ktoré prepájajú mladých a seniorov • Rozšírenie druhov stravy v jedálni pre dôchodcov • Prevenčné aktivity mestskej polície smerom k seniorom • MCSS Modra spolupracuje s Pedagogickou a kultúrnou akadémiou Modra v rámci odbornej praxe odboru – vychovávateľ - opatrovateľ 	<ul style="list-style-type: none"> • Absencia odľahčovacej služby • Potreba terénnej zdravotnej sestry/ADOS • Informovanie o službách pre seniorov • Chýba požičovňa pomôcok pre seniorov • Potreba stabilného miesta pre poskytovanie informácií pre seniorov • Vo všeobecnosti neefektívna a roztrieštená posudková činnosť • Nedostatok kvalifikovanej odbornej sily pre poskytovanie sociálnych služieb – opatrovateľky • Prístupnosť a bezbariérovosť v meste a vo verejných budovách • Chýba vývesná tabuľa pre seniorov v Kráľovej • Absencia terénnej sociálnej práce • Nedostatočné finančné ohodnotenie opatrovateľov a pomocných profesií
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie komplexného systému a stratégie informovanosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Starnutie obyvateľstva v meste Modra

<p>seniorov a občanov o potrebe sociálnych služieb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Využívanie existujúcich kanálov na poskytovanie informácií – Modranské zvesti, vývesné tabule, mestské rádio • Vytvorenie kalendára udalostí v oblasti sociálnej starostlivosti v Modranských zvestiach • Rádio Modra frekvencia 106,1 – pravidelné informácie aj tu dávať • Vytvorenie jednotného kontaktného miesta pre občanov v oblasti sociálnych služieb • Podpora vzniku odľahčovacej služby/akútneho bývania • Vytvorenie mestskej požičovne kompenzačných pomôcok • Prestahovanie sa mestskej polície z periferie mesta do centra = viac kontaktu so seniormi • Vytvorenie psychologických a podporných služieb aj pre rodinných príslušníkov seniorov • Využívanie neformálnych vzťahov a spolupráce cirkevných zborov so seniormi • Sieťovanie sociálnych služieb navzájom • Telefonické sociálne poradenstvo pre seniorov a aj iné cieľové skupiny • Podpora aktívnej praxe študentov Pedagogickej a kultúrnej akadémie v odbore "vychovávateľstvo" a opatrovateľstvo" u poskytovateľov sociálnych služieb v meste Modra 	<ul style="list-style-type: none"> • Finančné zdroje mesta • Neprofesionálni pracovníci v rámci aktivačných prác, ktorí poskytujú opatrovanie • Nespolupráca rodín, ak zabezpečujú podporu dobrovoľníci z cirkevných spolkov • Zachytenie a podpora izolovaných seniorov
--	--

Občania so zdravotným postihnutím

Občania so zdravotným postihnutím predstavujú druhú cieľovú skupinu, ktorá bola identifikovaná v rámci prípravy komunitného plánovania. Svetová zdravotnícka organizácia definuje zdravotné postihnutie ako vyvíjajúci sa koncept a výsledok interakcie medzi osobou s postihnutím a subjektívnymi a vonkajšími bariérami, ktoré bránia v plnom a efektívnom začlenení sa do spoločnosti na rovnakom základe s inými. Pre bližšie špecifikovanie a účely komunitného plánu uvedieme definíciu zdravotného postihnutia, kde sa zdravotným postihnutím rozumie:²⁴ “znevýhodnenie, ktoré má človek s dlhodobou alebo trvalou poruchou telesného alebo duševného zdravia v štandardne usporiadanom životnom a sociálnom prostredí, a ktoré je potrebné minimalizovať intervenciami v rámci sociálnej politiky a sociálnej práce“.

Z tejto aj iných podobných definícií zdravotného postihnutia nevyhnutne vyplynie skutočnosť, že dôsledky zdravotného postihnutia sa darí zmierňovať len sústavou premyslených a navzájom koordinovaných opatrení všetkých zainteresovaných subjektov, ktoré môžu, či musia poskytnúť potrebnú podporu. Hlavným cieľom sociálnej služby je umožniť občanom v nepriaznivej sociálnej situácii zostať rovnocenným členom spoločnosti a využívať jej prirodzené zdroje, žiť nezávisle, byť v kontakte s ostatnými ľuďmi a žiť v prirodzenom sociálnom prostredí. Dôležitým znakom kvality sociálnych služieb je ich schopnosť podporovať jednotlivých prijímateľov v napĺňaní ich osobných cieľov, ktoré chcú s pomocou sociálnych služieb dosiahnuť.

Vzhľadom na absenciu presného počtu občanov so zdravotným postihnutím na území mesta Modra sme pre určenie sociálnych potrieb využili orientačné údaje o výskyte zdravotného postihnutia na 10 000 obyvateľov. Prepočet týchto údajov vychádza z celkového odhadu prevalencie zdravotného postihnutia v spoločnosti. Svetová zdravotnícka organizácia vo svojej Svetovej správe o zdravotnom postihnutí uvádza, že až cca. 15 % obyvateľov sa musí vo svojom živote vysporiadať s určitou mierou zdravotného postihnutia. Takmer 3 % obyvateľov trpia chronickým ochorením.

Druh zdravotného postihnutia	Odhadovaný počet osôb s daným postihnutím v meste Modra na základe demografických údajov k 30. 9. 2016
Osoby so zrakovým postihnutím	52
z toho ťažko	10
Osoby so sluchovým postihnutím	87
z toho ťažko	10
Osoby s poruchami reči	52
Osoby s mentálnym postihnutím	261 ²⁵

²⁴ Repková, 2003

²⁵ Tento údaj treba odhadovať ako trochu vyšší vzhľadom na to, že v lokalite mesta Modra je zariadenie pre osoby s mentálnym postihnutím s kapacitou 50 miest.

Osoby s telesným postihnutím	262
Osoby s poruchami chrbtice s ŤZP	36
Osoby s duševným ochorením	87
Chronické ochorenia	
Diabetes	463
Epilepsia	122
Psoriáza	174
Počet detí s chronickým ochorením	480

Údaje Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok k 30. 9. 2016 uvádzajú, že počet osôb s ťažkým zdravotným postihnutím²⁶ je 593. Eviduje sa 231 mužov a 362 žien. Táto skupina obyvateľov predstavuje časť obyvateľstva, ktorá potrebuje vyššiu mieru podpory a starostlivosti.

Najväčšiu časť predstavujú osoby s telesným postihnutím, ktorých je až 111 a z toho 36 sú občania s poruchami chrbtice. Druhou najvýraznejšou skupinou sú ľudia s mentálnym a duševným postihnutím - 58 občanov. Potom zachytávame rôzne skupiny občanov s chronickými ochoreniami. Takmer polovicu z týchto občanov tvoria občania, ktorí sa evidujú ako občania s nezaradenými druhmi zdravotného postihnutia.

V meste Modra pôsobia pre túto cieľovú skupinu štyria poskytovatelia sociálnych služieb. Najväčším poskytovateľom sociálnych služieb je Domov sociálnych služieb a zariadenie podporovaného bývania Merema, ktorého zriaďovateľom je Bratislavský samosprávny kraj, ďalej tejto cieľovej skupine čiastočne poskytujú pobytové sociálne služby Nemocnica Modra, n.o. v rámci Domova sociálnych služieb a Mestské centrum sociálnych služieb Modra v rámci Zariadenia núdzového bývania. Ambulantnú formu sociálnych služieb pre občanov s mentálnym postihnutím poskytuje organizácia Claudianum, n.o. v rámci rehabilitačného strediska.

Názov poskytovateľa	Druh sociálnej služby	Forma sociálnej služby	Kapacita sociálnej služby
Domov sociálnych služieb a zariadenie podporovaného bývania Merema	Domov sociálnych služieb	Pobytová sociálna služba	42
	Zariadenie podporovaného bývania	Pobytová sociálna služba	8
Nemocnica Modra, n.o.	Domov sociálnych služieb	Pobytová sociálna služba	36

²⁶ Osoby, ktorým bol vydaný preukaz ŤZP, to znamená, že nejde o všetkých obyvateľov so zdravotným postihnutím iba o tých, ktorých miera funkčnej poruchy je najmenej 50 % v súlade s platnou legislatívou.

Claudianum, n.o.	Rehabilitačné stredisko	Ambulantná	9 ²⁷
Mestské centrum sociálnych služieb Modra	Zariadenie núdzového bývania	Pobytová sociálna služba	6

V rámci služieb pre osoby so zdravotným postihnutím je dôležité uviesť, že napriek tomu, že v katastri mesta Modra sa nachádza domov sociálnych služieb a zariadenie podporovaného bývania Merema, tak tento poskytovateľ neposkytuje služby iba pre občanov mesta Modra, ale má celokrajskú pôsobnosť. DSS a ZPB Merema v meste prevádzkuje chránené pracovisko - kaviareň, kde niekoľkí jeho prijímatelia sociálnych služieb pracujú. Avšak samotná sociálna služba je poskytovaná v mestských častiach Harmónia a Kráľová. Zároveň je nutné podotknúť, že DSS a ZPB Merema sa pripravuje na proces deinštitucionalizácie a transformácie, ktorý predpokladá opustenie pôvodných priestorov zariadenia v Harmónii a vytvorenie viacerých nových objektov v meste Modra a okolí, kde sa budú poskytovať sociálne služby pre túto cieľovú skupinu. Žiaľ transformačný plán DSS a ZPB Merema predbežne nepočíta s tým, že by svoje služby rozšíril aj pre obyvateľov mesta Modra, napriek dobrej spolupráci s mestom. Druhým významným poskytovateľom pobytových služieb je Nemocnica Modra, n.o., ktorá v rámci DSS poskytuje aj služby pre túto cieľovú skupinu a podobne je na tom Mestské centrum sociálnych služieb Modra. V meste sa ešte poskytuje služba – rehabilitačné stredisko Claudianum, n.o., ktorá poskytuje ambulantné služby pre osoby so zdravotným postihnutím z mesta Modra a jeho okolia. Tento poskytovateľ eviduje vyšší záujem o svoje služby ako je schopný poskytnúť a tiež hľadá riešenia pre zabezpečenie poskytovania pobytových sociálnych služieb pre svojich prijímateľov. Je nutné uviesť, že prijímateľmi sociálnych služieb aj v tomto zariadení nie sú len občania Modry, ale aj okolitých obcí.

Na základe diskusie s pracovnou skupinou pre osoby so zdravotným postihnutím bola vypracovaná nasledujúca SWOT analýza – analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození v oblasti služieb pre osoby so zdravotným postihnutím v meste Modra.

SWOT analýza sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím v meste Modra

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Existencia pobytových služieb a ambulantných služieb pre osoby so zdravotným postihnutím Existencia špeciálnej školy Kaviareň a divadelné predstavenia DSS a ZPB Merema 	<ul style="list-style-type: none"> Bariérovosť mesta a viacerých verejných objektov a inštitúcií Nedostatočná terénna služba a poradenstvo zo strany mesta (nedostatok pracovníkov) Nedostatok denných aktivít pre ľudí so zdravotným postihnutím

²⁷ Kapacita organizácie je 9 miest, ale reálne má organizácia Claudianum, n.o. – 12 prijímateľov sociálnych služieb. Dôvodom je, že niektorí prijímatelia sociálnych služieb využívajú rehabilitačné stredisko na kratší čas.

<ul style="list-style-type: none"> • Pozitívne skúsenosti obyvateľov mesta Modra a prijímateľov sociálnych služieb z Meremy a Claudianum • Dobrovoľníctvo v meste • Pôsobenie asistentov učiteľa v základnej škole pre deti so zdravotným postihnutím 	<ul style="list-style-type: none"> • Veľká premávka v centre mesta Modra • Absencia odľahčovacej služby pre rodiny s osobami so zdravotným postihnutím.
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Podpora a rozvoj ambulantných a denných služieb pre osoby so zdravotným postihnutím • Deinštitucionalizácia DSS a ZPB Merema • Podpora dobrovoľníctva • Sieťovanie a spolupráca medzi existujúcimi a novými službami • Vypracovanie informačnej stratégie o sociálnej podpore a starostlivosti v meste • Vzdelávanie a prevenčné aktivity v oblasti zdravotného postihnutia a osveta. • Využívanie služieb včasnej diagnostiky a intervencie v hlavnom meste Bratislava. • Podpora aktívnej praxe študentov Pedagogickej a kultúrnej akadémie v odbore "vychovávateľstvo" a opatrovateľstvo" u poskytovateľov sociálnych služieb v meste Modra 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyčerpanosť rodín s členom so zdravotným postihnutím • Diskriminácia a násilie smerom k deťom s postihnutím zo špeciálnej školy • Slabá podpora zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím • Nové služby DSS a ZPB Merema nie sú zatiaľ orientované aj na obyvateľov mesta

Občania ohrození sociálnym vylúčením a občania v nepriaznivej sociálnej situácii

Termín sociálne vylúčenie najvýstižnejšie charakterizuje stav nedostatočného, či sťaženého prístupu k základným zdrojom spoločnosti, akými sú :

- vzdelanie
- zamestnanie
- bývanie
- zdravotná starostlivosť
- sociálna ochrana

Dôvody, prečo k stavu sociálneho vylúčenia prichádza, sú rôzne. Z hľadiska tvorby komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb sa prioritou stávajú oblasti predchádzania jeho vzniku (prevencie) a nastavenia adekvátnych nástrojov pomoci v prípade jeho výskytu.

V rámci mesta Modra môžeme vychádzať zo základného prieskumu a hovoriť o dvoch skupinách obyvateľov, ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením:

1. Osoby s nedostatočnými, nízkymi alebo žiadnymi príjmami – ide o fyzické osoby alebo jednotlivcov, ktorí sa ocitli v hmotnej núdzi, čo spôsobuje nepriaznivú životnú situáciu spojenú s neuspokojovaním ďalších základných potrieb:
 - Bývanie - nedostatok finančných prostriedkov môže spôsobiť neschopnosť hradiť si náklady spojené s bývaním, čo môže viesť k potrebe sociálneho bývania, resp. v najhorších prípadoch k tomu, že fyzická osoba ostáva bez domova
 - Vzdelanie – v prípade rodín môže byť ohrozená možnosť vzdelávania a voľnočasových aktivít pre deti
 - Iné dôsledky – obmedzenia v oblasti zdravotnej starostlivosti – nedostatok financií na starostlivosť a lieky

Vznik takejto nepriaznivej sociálnej situácie v dlhodobom horizonte má, okrem hmotných nedostatkov, aj negatívny vplyv na sociálne vzťahy a väzby v rodinách, čo vedie aj k vzniku sociálno-patologických javov (kriminalita, závislosti, násilie). Dôsledkom toho je aj vysoká rozvodovosť a veľké množstvo osamelých rodičov, ktoré sa ukazuje v demografickej analýze mesta Modra.

2. Osoby v nepriaznivej sociálnej situácii vyžadujúce krízovú intervenciu – ide o fyzické osoby a rodiny, ktoré sa akútne dostali do nepriaznivej sociálnej situácie a potrebujú okamžitú odbornú pomoc. Dôvodom nevyhnutnosti tejto pomoci je, že tieto osoby môžu byť ohrozené na živote a zdraví. Je jedno, či hovoríme o deťoch alebo dospelých osobách. V rámci tejto skupiny sú aj obeť násillia v rodinách, rodiny s maloletými deťmi, ktorým hrozí strata bývania, osoby so závislosťami.

Časť tejto skupiny je „podchytená“ v rámci sociálno-právnej ochrany a kurately UPSVaR Pezinok, ktorá má troch pracovníkov v okrese Pezinok, ktorí robia sanácie rodín a pracujú s ohrozenými rodinami. Na základe demografických a štatistických nástrojov uvádzame v nasledujúcej tabuľke orientačné údaje o potrebe sociálnych služieb v oblasti starostlivosti o rodinu a osoby ohrozené sociálnym vylúčením.

Sociálna skupina	Orientačný počet osôb v meste Modra	
Rodiny s deťmi (0 – 18 rokov) vyžadujúce sociálnu pomoc	Potreba vzniká v priebehu roka	33 rodín
	Potreba trvalej pozornosti	116 rodín
Deti ohrozené týraním a zneužívaním	Potreba vzniká v priebehu roka	18 detí
	Potreba trvalej pozornosti	312 detí
Krízové bývanie:		
Matky s deťmi	4 osoby	
Ľudia bez domova	9 osôb	
Osoby po výkone trestu	17 osôb	
Osoby so závislosťou na alkohole alebo narkotikách	11 osôb	

Poskytovateľmi sociálnych služieb v tejto oblasti sú predovšetkým Mestské centrum sociálnych služieb Modra, Nemocnica Modra, n.o., UPSVaR Pezinok, ale aj Centrum voľného času, Občianske združenie Klúč, ktoré pôsobí na území mesta. Mestské centrum sociálnych služieb Modra poskytuje pre túto cieľovú skupinu dve základné sociálne služby:

- útulok s kapacitou 10 miest
- zariadenie núdzového bývania s kapacitou 6 miest

Ďalším významným poskytovateľom pobytových služieb pre túto skupinu je Nemocnica Modra n.o., ktorá v rámci svojej služby domov sociálnych služieb poskytuje ubytovanie aj pre ľudí bez domova, alebo ľudí z nízkopříjmových skupín. Dôležité je podotknúť, že tieto služby sú poskytované pre obyvateľov z celého Bratislavského samosprávneho kraja.

Podľa vyjadrenia členov pracovnej skupiny pre túto oblasť je v meste Modra dostatok pobytových služieb pre ľudí bez domova. Potvrdzujú to aj vyjadrenia zástupcu

Mestskej polícii Modra. Na ulici žijú približne 3 – 5 ľudí, o ktorých má polícia a aj sociálna pracovníčka mesta prehľad.

Polícia, ale aj ďalší poskytovatelia evidujú v tejto oblasti absenciu „záchytky“, kde by mohli byť urgentne umiestnení ľudia pod vplyvom alkoholu. Spolupráca medzi zainteresovanými organizáciami na území mesta je podľa ich vlastných vyjadrení dobrá, avšak absentuje terénna sociálna práca pre všetky cieľové skupiny.

Jedným z hlavných identifikovaných problémov v rámci tejto cieľovej skupiny je to, že nemocnice v Bratislave po hospitalizácii občanov, ktorí by potrebovali akútne riešenie bývania a starostlivosti, nedávajú mestu Modra dostatok času na vyriešenie tejto situácie a často prepúšťajú pacientov z nemocnice príliš skoro. Spolupráca v tejto oblasti je lepšia s psychiatrickou nemocnicou v meste Pezinok.

V rámci práce s rodinami upozorňujú zamestnanci UPSVaR Pezinok na vysoký podiel záškoláctva, a to predovšetkým vo vekovej skupine 16 – 18 rokov. Ako bolo uvedené, okres Pezinok má v rámci UPSVaR-u len tri sociálne pracovníčky (rodinné asistentky) pre prácu priamo v rodinách, 4 kolízne opatrovníčky a 1 kurátora pre deti a dospelých. Títo pracovníci sa snažia riešiť predovšetkým prevenciu a sanáciu rodín, ale ak sa to nepodarí, tak pristupujú k umiestneniu detí do zariadenia. Problém sa najčastejšie eviduje u rodín, ktoré sa do mesta Modra prisťahovali za prácou a žijú na ubytovniach. Centrum voľného času upozorňuje, že zabezpečujú bezplatnú krúžkovú činnosť pre deti a mladých, ale záujem o tieto služby je vyšší, ako centrum dokáže poskytnúť.

Okrem spomenutých poskytovateľov poskytuje na území mesta Modra základné sociálne poradenstvo pre fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii aj organizácia Charita Modra.

Na základe diskusie s pracovnou skupinou pre osoby s rizikom sociálneho vylúčenia bola vypracovaná nasledujúca SWOT analýza – analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození v oblasti služieb pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením v meste Modra.

SWOT analýza sociálnych služieb pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením v meste Modra

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Nízka nezamestnanosť• Dobrá spolupráca medzi mestom a poskytovateľmi služieb• Dostatok pobytových služieb pre tieto cieľové skupiny• Aktivity Centra voľného času – bezplatné krúžky• Spolupráca s psychiatrickou nemocnicou v Pezinku• Nízky počet ľudí bez domova• Preventívne aktivity polície	<ul style="list-style-type: none">• Absentujúca psychologická pomoc pre občanov a aj pre profesionálov• Zle nastavené financovanie týchto služieb zo strany štátu a samosprávneho kraja• Absencia „záchytky“• Vysoká miera záškoláctva• Absencia krízového zariadenia v okrese Pezinok

v oblasti závislostí na školách	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Mesto - vytvorit' lepší a efektívnejší priestor pre mimovládne organizácie pracujúce s rodinami • Mesto môže lepšie a efektívnejšie propagovať a podporiť už existujúce služby pre rodiny a novo vznikajúce služby • Sieťovanie sociálnych služieb navzájom • Vznik terénnej sociálnej práce v meste pre viaceré skupiny • Nízko prahová herňa - vytvorenie 	<ul style="list-style-type: none"> • Málo času a skoré prepúšťanie občanov z nemocnice • Nedostatočná posudková činnosť • Financovanie sociálnych služieb • Nezáujem ohrozených obyvateľov a rodín o pomoc zo strany profesionálov

Návrhy odporúčaní

Vízia poskytovania sociálnych služieb v meste Modra

Sociálne služby v meste Modra sú poskytované na základe individuálnych potrieb obyvateľov tak, aby vychádzali z princípu subsidiarity a aby občania na nich odkázaní, čo najdlhšie zotrvali vo svojom prirodzenom prostredí, s ohľadom na trvalé udržanie svojich sociálnych vzťahov a za existencie kvalitnej a efektívnej podpory.

Názov opatrenia:	Vytvorenie informačnej stratégie a politiky o sociálnych službách v meste Modra
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Mesto Modra poskytuje základné informácie o sociálnych službách prostredníctvom svojich zamestnancov a Mestského centra sociálnych služieb Modra predovšetkým občanom, ktorí prichádzajú priamo za nimi a na služby sa aktívne dotazujú a pýtajú. V rámci stretnutí s pracovnými skupinami pre tvorbu komunitného plánu bola zo strany obyvateľov deklarovaná potreba systematickejšieho a komplexnejšieho informovania o sociálnej oblasti a sociálnych službách v meste Modra. Cieľom tohto opatrenia je vytvoriť, aj za spolupráce občanov mesta (resp. ich zástupcov), jednotnú informačnú stratégiu a politiku o tejto oblasti zo strany mesta Modra. Informačná stratégia a politika by sa mala distribuovať prostredníctvom existujúcich informačných kanálov a možností mesta a mala by byť proaktívna smerom k obyvateľom.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie dostupných a dostatočných informácií o sociálnych službách a sociálnej podpore pre všetkých obyvateľov mesta Modra. Informovanie o spôsoboch získania a nároku na sociálne služby a aktuálnych informáciách o tejto oblasti v meste Modra. Aktívne využívanie vývesných plôch ako aj novovznikajúcich masmediálnych kanálov – internet, FB, twitter a i.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra Partneri – Mestské centrum sociálnych služieb Modra, mestské rádio, Modranské zvesti, poskytovatelia sociálnych služieb
Časový harmonogram:	Pravidelne počas celého obdobia.
Predpokladané finančné zdroje:	-
Predpokladaná alokácia:	-

Názov opatrenia:	Posilnenie kapacít sociálneho poradenstva na MsÚ Modra/MCSS Modra
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Mestský úrad Modra zabezpečuje sociálne poradenstvo, podobne to robí aj Mestské centrum sociálnych služieb Modra. Avšak táto služba, vzhľadom k počtu obyvateľov a aj nevyhnutnej administratíve, je v meste personálne poddimenzovaná. Z tohto hľadiska je potrebné posilniť kapacity pre vykonávanie špecializovaného sociálneho poradenstva buď v rámci MsÚ Modra alebo MCSS Modra.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Dostatočné personálne zabezpečenie pre poskytovanie sociálneho poradenstva pre občanov mesta Modra – priamej práce s klientmi.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra Partneri – Mestské centrum sociálnych služieb Modra
Časový harmonogram:	2017 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Rozpočet mesta Modra, Rozpočet BSK – špecializované sociálne poradenstvo
Predpokladaná alokácia:	6.000 - 8.000,- EUR ročne

Názov opatrenia:	Vytvorenie nízkoprahového denného centra pre deti a rodiny
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	V súčasnosti je možné v meste Modra evidovať potrebu zmysluplného a aktívneho využívania voľného času detí a mládeže, predovšetkým z nízkopříjmových rodín, ale aj komplexná podpora týchto rodín. Často tieto rodiny finančne nedokážu alebo nemajú záujem o to, aby ich deti trávili čas efektívne a zmysluplne. Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu bude zabezpečovať voľnočasové aktivity, ale aj podporu vzdelávania práve pre deti, ktorých rodiny si finančne nevedia dovoliť platiť klasické Centrum voľného času, prípadne krúžky a ďalšie aktivity. Ide predovšetkým o preventívnu aktivitu pre deti a mládež, ktorej cieľom je predchádzanie vzniku patologických sociálnych javov a sociálnemu vylúčeniu. Okrem iného v rámci služby sa poskytuje sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, preventívna aktivita a zabezpečuje sa pomoc pri ochrane práv a právom chránených záujmov, zabezpečuje sa pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, zabezpečuje sa záujmová činnosť. Možnosť realizácie je ambulatnou formou alebo terénnou formou prostredníctvom terénnych sociálnych programov. Je potrebné vykonať cieľnú analýzu potrieb a nákladovosti tejto služby v meste Modra a na základe týchto údajov presne pripraviť plán implementácie tohto opatrenia.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie podpory a prevencie sociálneho vylúčenia detí a mládeže zo sociálne slabších vrstiev obyvateľstva a podpory zmysluplného trávenia voľného času týchto detí.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra Partneri – Centrum voľného času Modra, školy v meste Modra, organizácie pracujúce s deťmi a mládežou, dobrovoľníctvo; Cirkevný

	zbor ECAV na Slovensku v Modre , MCSS Modra
Časový harmonogram:	2017 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Integrovaný regionálny operačný program, rozpočet mesta Modra, Operačný program Ľudské zdroje
Predpokladaná alokácia:	Investičné zdroje: 90.000,- EUR (ambulatólna služba cca. 100 m ² pre 30 detí) Prevádzkové zdroje: 24.000,- EUR ročne (predpoklad pri 3 pracovníkoch)

Názov opatrenia:	Zlepšenie fyzickej prístupnosti verejných služieb v meste Modra
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Prístupnosť viacerých verejných služieb a objektov v meste Modra je bariérová pre osoby so zdravotným postihnutím, ale aj pre seniorov a mamičky s kočíkmi. Tento stav spôsobuje, že občania majú problém dostať sa na bežné verejné miesta, kde by mohli získať informácie, alebo si potrebujú vybaviť občianske záležitosti. Veľmi zlý stav chodníkov aj pri ceste smerujúcej k Medicínskemu centru – ambulancie, lekáreň, problém pre chodcov s paličkami, chodítkami a vozíkmi. V tejto oblasti je potrebné vykonať analýzu prístupnosti verejných služieb mesta Modra a pripraviť dlhodobý plán debarierizácie objektov tak, aby boli prístupné pre všetkých občanov. Toto opatrenie má dlhodobý charakter, ale je potrebné ho začať parciálne realizovať ihneď.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie prístupnosti priestorov a služieb pre všetkých občanov mesta Modra tak, aby neboli obmedzovaní z hľadiska fyzickej prístupnosti verejných služieb.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra, štátne a verejné organizácie pôsobiace v meste modra
Časový harmonogram:	Priebežne do roku 2021 a aj následne potom.
Predpokladané finančné zdroje:	Potreba multizdrojového financovania. Všetky investície zo štrukturálnych fondov v meste Modra by mali spĺňať horizontálnu prioritu – nediskriminácia a podmienku súladu s princípmi univerzálneho navrhovania.
Predpokladaná alokácia:	Na základe konkrétnych analýz a projektov v tejto oblasti.

Názov opatrenia:	Vytvorenie pozície terénny sociálny pracovník mesta Modra
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	V rámci stretnutí pracovných skupín pre prípravu komunitného plánu v meste Modra, ale aj na základe analytických častí tohto dokumentu, je možné konštatovať, že v meste Modra je jasná potreba terénnej sociálnej práce. Terénna sociálna práca v meste Modra by sa mala orientovať na dve cieľové skupiny obyvateľstva: 1. Terénny sociálny pracovník pre seniorov a osoby so zdravotným postihnutím 2. Terénny sociálny pracovník pre osoby ohrozené sociálnym vylúčením. V oboch prípadoch by išlo o pracovníkov, ktorí by robili priamu prácu s klientmi v ich prirodzenom prostredí a išlo by predovšetkým o vyhľadávaciu, preventívnu ale aj poradenskú činnosť priamo

	v teréne.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie terénnych sociálnych služieb pre rôzne skupiny obyvateľstva v meste Modra s cieľom vyhľadávania a prevencie nepriaznivej životnej situácie občanov mesta Modra a sociálnych patologických javov. Zároveň aj zabezpečenie špecializovaného sociálneho poradenstva a terénnej sociálnej práce priamo v prostredí, kde občania žijú, s ohľadom na dodržanie princípu subsidiarity.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra Partneri – poskytovatelia sociálnych služieb, školy, UPSVaR Pezinok, organizácie pracujúce so seniormi, s deťmi a mládežou a s ľuďmi ohrozenými sociálnym vylúčením, Mestská polícia Modra, Mestské centrum sociálnych služieb Modra, Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu
Časový harmonogram:	2017 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Rozpočet mesta Modra, Operačný program Ľudské zdroje, VÚC BSK – terénne sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia
Predpokladaná alokácia:	16.000,- EUR ročne (2 terénni sociálni pracovníci)

Názov opatrenia:	Poskytovanie odľahčovacej služby pre rodiny a núdzového ubytovania
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Odľahčovacia služba pre rodiny a zabezpečenie krátkodobého akútneho núdzového ubytovania patria medzi jedny z najviac potrebných sociálnych služieb pre občanov v životnej kríze. Tieto služby podporujú rodiny, ktoré sa dlhodobo starajú o svojich členov so zdravotným postihnutím alebo s nepriaznivým zdravotným stavom. Odľahčovacia služba a akútne krátkodobé núdzové bývanie majú za cieľ podporiť rodiny tak, aby sa dokázali čo najdlhšie postarať o svojich príbuzných a v akútnej situácii im takto zabezpečiť krátkodobé ubytovanie a odľahčovaciu službu.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Efektívna podpora rodín, ktoré sa starajú o príbuzných s nepriaznivým zdravotným stavom alebo zdravotným postihnutím, tak, aby mohli títo príbuzní ostať čo najdlhšie žiť v prirodzenom sociálnom prostredí.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestské centrum sociálnych služieb Modra Partneri – MsÚ Modra, poskytovatelia sociálnych služieb
Časový harmonogram:	2017 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Rozpočet mesta Modra, úhrady klientov,
Predpokladaná alokácia:	Poskytované v rámci iných pobytových služieb

Názov opatrenia:	Požičiavanie pomôcok
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Kompenzačné pomôcky sa požičiavajú v zmysle § 47 Zákona č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách pre občanov, ktorí majú zhoršený zdravotný stav. Požičiavanie kompenzačných pomôcok sa bude poskytovať občanom s trvalým pobytom v meste Modra. Požičiavanie kompenzačných pomôcok bude čiastočne hradené zo strany klientov.

Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie dostatku kompenzačných pomôcok pre občanov mesta Modra, ktorí majú zhoršený zdravotný stav. Zabezpečovanie monitorovania a signalizácie pomoci u seniorov, ktorí žijú sami v domácnosti.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestské centrum sociálnych služieb Modra Partner – mesto Modra, Charita Modra, Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Modra v spolupráci s Evanjelickou diakoniou
Časový harmonogram:	2018 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Rozpočet mesta Modra, Úhrady klientov, Dotácie MPSVR SR
Predpokladaná alokácia:	Požičiavanie pomôcok: 1.500 EUR – 2.000,- EUR (ročne)

Názov opatrenia:	Monitorovanie a signalizácie pomoci pre seniorov
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Služba monitorovania a signalizácie pomoci pre seniorov má za cieľ podporiť ich samostatnosť, ale aj bezpečnosť v domácom prostredí a urýchlené privolanie si pomoci, napr. zo strany sociálnych pracovníkov, alebo záchranej služby. Je potrebné urobiť presnú analýzu záujmu a potreby tejto sociálnej služby medzi seniormi mesta Modra. Je nevyhnutné realizovať prieskum a analýzu potreby tejto služby a aj záujmu o ňu zo strany seniorov, ale aj občanov so zdravotným postihnutím.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečovanie monitorovania a signalizácie pomoci u seniorov, ktorí žijú sami v domácnosti.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestské centrum sociálnych služieb Modra Partner – mesto Modra, Charita Modra, Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Modra v spolupráci s Evanjelickou diakoniou
Časový harmonogram:	2018 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Rozpočet mesta Modra, Úhrady klientov, Dotácie MPSVR SR, Integrovaný regionálny operačný program, OP Integrovaná infraštruktúra.
Predpokladaná alokácia:	Monitorovanie a signalizácia pomoci: potreba prieskumu trhu

Názov opatrenia:	Rozšírenie opatrovateľskej služby pre seniorov
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Demografický vývoj a starnutie obyvateľstva mesta Modra bude mať stúpajúci trend. V najbližších rokoch treba počítať s dopytom po sociálnych službách práve pre seniorov. Podľa vyjadrení občanov a zisťovania formy sociálnych služieb v rámci dotazníkov patria terénne sociálne služby medzi tie najviac preferované. Na základe analytických prepočtov je možné predpokladať, že počet prijímateľov opatrovateľskej služby pre seniorov bude v budúcnosti stúpať, a preto je potrebné počítať aj s jej rozširovaním. V súčasnosti túto službu zabezpečujú v meste Modre Mestské centrum sociálnych služieb Modra a Charita Modra. V kontexte tejto služby sa ukazuje aj zvyšujúca sa potreba služieb Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti.
Predpokladaný	Zabezpečenie dostupnosti opatrovateľskej služby pre seniorov

dopad opatrenia:	a podpora čo najdlhšieho udržania v prirodzenom sociálnom prostredí.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestské centrum sociálnych služieb Modra, Charita Modra Partneri – iní poskytovatelia sociálnych služieb
Časový harmonogram:	2017 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Rozpočet mesta Modra, Úhrady klientov, Operačný program Ľudské zdroje
Predpokladaná alokácia:	Na základe aktuálnej potreby opatrovateľskej služby v meste Modra

Názov opatrenia:	Zariadenie pre seniorov/špecializované zariadenie komunitného typu – max. 12 miest
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Analýza sociálnych potrieb mesta a aktuálneho stavu poskytovania pobytových služieb pre seniorov v meste Modra ukazuje potrebu vytvorenia komunitnej a malokapacitnej pobytovej sociálnej služby pre seniorov. Tento typ služby sa ukazuje aj ako preferovaný typ pobytovej sociálnej služby v meste Modra. V meste absentuje služba zariadenie pre seniorov alebo služba špecializované zariadenie, ktoré sa bude orientovať predovšetkým na občanov s vysokou mierou potrebnej podpory. Zároveň táto služba pomôže naplniť dopyt po pobytových sociálnych službách pre seniorov v meste Modra a splní podmienky stanovené pre komunitné sociálne služby.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie komunitnej pobytovej sociálnej služby pre seniorov s vysokou mierou odkázanosti.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra, Mestské centrum sociálnych služieb Modra
Časový harmonogram:	2019 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Integrovaný regionálny operačný program, Rozpočet mesta Modra, Úhrady prijímateľov
Predpokladaná alokácia:	Investičné zdroje: 360 000,- EUR Prevádzkové zdroje: 110.000,- EUR (ročne)

Názov opatrenia:	Vytváranie podmienok a spolupráce s DSS a ZPB Merema v oblasti deinštitucionalizácie zariadenia
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	DSS a ZPB Merema je zariadenie v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja, ktoré je momentálne zapojené do procesu transformácie a deinštitucionalizácie. Tento proces predpokladá rozvoj komunitných pobytových sociálnych služieb pre jeho obyvateľov v meste Modra a okolí. Z pohľadu mesta Modra je preto nevyhnutné zapojiť sa do spolupráce a vytvárania podmienok pre tento proces v meste Modra. Úzka spolupráca s DSS a ZPB Merema v tejto oblasti môže zabezpečiť aj podporu služieb pre obyvateľov mesta Modra.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie úzkej spolupráce s DSS a ZPB Merema v procese transformácie a deinštitucionalizácie.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant – Mestský úrad Modra Partneri – DSS a ZPB Merema, poskytovatelia sociálnych služieb v meste Modra; Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Modra

Časový harmonogram:	2017 - 2021
Predpokladané finančné zdroje:	-
Predpokladaná alokácia:	-

Názov opatrenia:	Vytvorenie podporovaného/tréningového bývania pre osoby so zdravotným postihnutím
Popis, východiská opatrenia, charakteristika opatrenia:	Organizácia Claudianum, n.o. poskytuje službu rehabilitačného strediska pre občanov so zdravotným postihnutím v meste Modra. Ide predovšetkým o občanov so zdravotným postihnutím v mladom a dospelom veku, ktorí žijú v domácom prostredí s rodičmi, ktorí sú často v seniorskom veku. Vzhľadom na túto životnú situáciu vzniká potreba zabezpečenia pobytových služieb a osamostatňovania sa prijímateľov sociálnych služieb a mladých ľudí so zdravotným postihnutím v meste Modra. Jedným z predpokladov na riešenie tejto situácie je vytvorenie zariadenia podporovaného/tréningového bývania pre osoby so zdravotným postihnutím v meste Modra. Malo by ísť o zariadenie komunitného typu s kapacitou 6 miest.
Predpokladaný dopad opatrenia:	Zabezpečenie podporovaného/tréningového bývania pre osoby so zdravotným postihnutím žijúce v spoločnej domácnosti s rodičmi v seniorskom veku a podpora ich samostatnosti v budúcnosti.
Garant a partneri pre realizáciu opatrenia:	Garant - Claudianum, n.o. Partneri – Mestský úrad Modra, poskytovatelia sociálnych služieb v meste Modra
Časový harmonogram:	Do roku 2021
Predpokladané finančné zdroje:	Integrovaný regionálny operačný program, súkromné zdroje, úhrady klientov
Predpokladaná alokácia:	Investičné zdroje: 180.000,- EUR Prevádzkové zdroje: 54.000,- EUR (ročne)

Adresár sociálnych služieb poskytovaných v meste Modra²⁸

Názov poskytovateľa:	Druh sociálnej služby	Forma sociálnej služby	Kapacita	Adresa poskytovania sociálnej služby	E-mail:	Telefón:
Mestské centrum sociálnych služieb Modra	Zariadenie opatrovateľskej služby	Pobytová ročná služba na určitý čas	15	Zochova 9, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Zariadenie opatrovateľskej služby	Pobytová ročná služba na určitý čas	15	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Zariadenie núdzového bývania	Pobytová ročná služba na určitý čas	6	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Opatrovateľská služba	Terénna sociálna služba	-	Územie mesta Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Denný stacionár	Ambulantná sociálna služba	5	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Denné centrum	Ambulantná sociálna služba	200	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Útulok	Pobytová ročná služba na určitý čas	10	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Jedáleň	Ambulantná sociálna služba	-	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
	Prepravná služba	Terénna sociálna	-	Súkenická 4, 900 01 Modra	riaditel@modra-sos.sk koordinator@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624

²⁸ Údaje na základe Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb k 30. 9. 2016

		služba				
	Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	Terénna sociálna služba	-	Územie Bratislavský kraj	riaditel@modra-sos.sk koordinador@modra-sos.sk	00421336474625 00421336474624
Claudianum, n.o.	Rehabilitačné stredisko	Ambulantná sociálna služba	9	Štúrova 34, 900 01 Modra	claudianum@gmail.com	00421948077647
Domov sociálnych služieb a zariadenie podporovaného bývania MEREMA	Domov sociálnych služieb	Pobytová celoročná služba na neurčitý čas	22	Pri starom mlyne 1, 900 01 Modra	merema@merema.sk	00421336473601
	Zariadenie podporovaného bývania	Pobytová celoročná služba na neurčitý čas	4	Partizánska 57, 900 01 Modra	merema@merema.sk	00421336473601
	Domov sociálnych služieb	Pobytová celoročná služba na neurčitý čas	20	Pri starom mlyne 1, 900 01 Modra	merema@merema.sk	00421336473601
	Zariadenie podporovaného bývania	Pobytová celoročná služba na neurčitý čas	4	Partizánska 57, 900 01 Modra	merema@merema.sk	00421336473601
Nemocnica Modra n.o	Špecializované zariadenie	Pobytová celoročná služba na neurčitý čas	18	Vajanského 1, 900 01 Modra	riaditel@nemocnicamodra.sk	00421336902744
	Domov sociálnych služieb	Pobytová celoročná služba na neurčitý čas	36	Vajanského 1, 900 01 Modra	riaditel@nemocnicamodra.sk	00421336902744
	Základné sociálne	Terénna sociálna	-	Územie Bratislavský kraj	charita.modra@gmail.com	00421336475020

Charita Modra, n.o.	poradenstvo	služba				
	Prepravná služba	Terénna sociálna služba	-	Územie Bratislavský kraj	charita.modra@gmail.com	00421336475020
	Požičiavanie pomôcok	Ambulatná sociálna služba	-	Trlinská 38, 900 81 Šenkvice	charita.modra@gmail.com	00421336475020
	Opatrovateľská služba	Terénna sociálna služba	-	Územie Bratislavský kraj	charita.modra@gmail.com	00421336475020